DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

PARALYSI.

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE PARALYSI.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

PATRICIUS BARON SETON,

SCOTUS,

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord.

Non quaerit aeger medicum eloquentem, ſed ſanantem. SENECA, Ep. 76.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVII.

Viro egregio,

HENRICO SETON,

EQUITI BARONETTO,

DE ABERCORN,

Haud magis natalibus claro,

Quam morum ſuavitate et urbanitate,

Ac virtutibus omnibus,

Quae naturam humanam condecorant,

Inſignito;

Cui et amicitia et conſanguinitate,

Devinctus eſt:

Nec non,

Viro Eximio

GEORGIO DUNDAS

De Dundas, Armigero,

Maxima animi benignate,

Indoleque vere amica,

Praedito;

Stirpem claram et antiquam,

Qua ortus eſt,

Haudquaquam dedecoranti;

Has ſtudiorum Medicorum Primitias,

Summa, qua par eſt, obſervantia,

Sacras eſſe voluit

AUCTOR.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

PARALYSI.

VARIE hic morbus a variis auctoribus nuncupata fuit, prout magis minuſve late per corpus diffuſum eſt malum. Apud Graecos primum, paraplegia, hemiplegia, paralyſis, pareſis, nominibus fuerunt. Apud Latinos nomini communi fuit nervorum reſolutio, aut Anglice *Palſy*. Haec autem vocabula parum accurate medici olim uſurparunt. Nunc ſi quando partes omnes (ut quidam volunt) infra collum aut ut alii) infra thoracem, paraplegia nuncupatur affectio: Si vero unum latus ſolum-

modo vires ſuas amiſit, hemiplegia. Si denique membrum vel pars quaedam tantum afficitur, paralyſis; quod quidem nomen omnes hujuſmodi affectiones apud medicos adeptae ſunt, idque uſurpare, quia communi conſenſu ſancitum eſt, minime haeſitabo: Quandocunque movendi in quavis parte iilaeſa, ſentiendi facultas obtunditur aut etiam aboletur, tamen ejuſdem generis affectio eſt habenda, nec a caeteris ſeorſum tractari meretur.

Paralyſis ab egregio Cullen inter neuroſes recenſetur, et ejus hanc definitionem protulit: "Motus voluntarii nonnulli tantum imminuti; "ſaepe cum ſopore *." Quia hanc definitionem caeteris omnibus quas alii protulerunt noſologi anteponendum exiſtimamus, eas propterea praetermiſimus: Iſtis enim commune fuit inter ea quae objiciantur, quod inter notas morbum ſignantes ſentiendi facultas obtuſa recenſetur; hoc vero non ſemper contingit; et rarius adhuc pars quaevis torpet omnino: Quumque nullum aliud noſologorum eſt officium, niſi ut ſigna quae vix unquam deſunt recenſeant,

* Cullen Synopſis Noſolog. Method. Tom. II. p. 195.

ſeant, me judice, definitio ab illuſtri Cullén oblata eſt longe caeteris anteponenda.

HISTORIA MORBI.

Apoplexiam aut praegredi aut ſequi ſolet paralyſis; et hinc, quantum hi morbi mutuo nectuntur, plane indicatur; ut et quam ſimiles ſunt cauſae iiſdem praebentes originem. Subito paralyſis interdum adoritur: Interdum vero ante acceſſionem ejus, ſigna ejuſdem ſe in conſpectum edunt, e quibus hujuſmodi morbum inſtare ſuſpicemur. Vertigine crebro corripiuntur ſic laboraturi; caput quaſi pondere gravatur, aut etiam dolet. Partes quaedam tremunt ſubinde; et ipſi aegri, viribus ſuis deficientibus, inter movendum quaſi vacillant; et aliquando omnia corporis membra contremunt; interea non raro adeſt aliquid ſtuporis, et hoc aut illud latus, vel pars mox reſolvenda frigeſcit *. Saepe mens hebetior fit et ſtupet; inde ſtolidus

* Cael. Aurel. lib. II. cap. I. De Haen, Rat. med. cap. 28.

ſtolidus videtur homo; memoria labaſcit; nec non moroſitas quaedam obſervatur; denique, cum jam invaſurus eſt morbus, omnis vis vitae languet. Moeror in quibuſdam, ingruente acceſſione, et melancholia inſignis obſervatur; mens adeo imbecilla evadit, ut lachrymae leniſſima, aut etiam nulla cauſa, quae detegi poteſt, eliciuntur. Haec paralyſeos aeque ac apoplexiae ſunt praenuncia. Saepe poſtquam apoplexia diſceſſit, et ſenſus reſuſcitati fuerunt, horrendae affectionis iſtius veſtigia nunquam delenda manent. Cum jam aggreſſus eſt morbus, in parte affecta ponderis ſenſus percipitur, eique adjungitur ſtupor nonnunquam, ſed rarius dolor. Pulſus arteriarum aliquantulum mutatur; ſub initiis plerumque celer eſt, et abnormis; nonnunquam durus; poſtea autem fere ſemper mollior fit, et magis formicans. Alvus plerumque adſtringitur. Sudor viſcidus a quibuſdam in parte affecta, aut nonnunquam per totum corpus, fuit conſpectus *; ſaepius vero cutis areſcit, et (quod rarius contingit) latus non paralyſi affectum convulſionibus agitatur †: Interea torquetur

* Hipp. Epid. lib. 4. p. 746.

† Hoff. Syſt. Rat. Tom. 4. part. 4. p. 27.

quetur os et vultus; lingua inſuper, ſi hemiplegia adeſt, ad latus hoc aut illud inclinatur, nec amplius ſolito more officio ſuo fungitur; ſed, turbata voce, indiſtincta verba eduntur. Loquela inſuper ipſi aegro difficilis eſſe videtur. In parte affecta quoddam moleſtiae, quaſi aliquid ibi perreptaret, ſentitur; aut etiam dolores quodammodo pungentes, iſtis ſimiles eos adorientibus quorum obtorpeſcunt nervi, percipiuntur; vehementiores tamen, et convulſionibus * ingentibus ſtipati, nonnunquam laceſſunt. Cum diutius perſtitit morbus, partes affectae ſaepe marceſcunt, muſculique flectentes interdum rigeſcunt et contrahuntur †. In ipſis membris ſic reſolutis, ſenſus non deeſt plerumque, quamvis interdum quodammodo obtundatur; at etiamſi rarius una cum motu ſenſus perit; tuncque morbus gravior urget, et admodum periculoſus eſt habendus: Dignum obſervatu eſt inſuper, quod interdum, ut memorant quidam, in uno latere motus penitus ceſſavit, illaeſo ſenſu; dum alteri motus, abolito ſenſu,

* Senac. de la ſtructure de Ceur, Tom. 2. p. 291.

† De Hais diſſertat. de hemipleg. p. 31. Wepſer. ob. 16.

ſenſu, manſit *. Deſinit hic morbus haud raro in lethum, et quidem in apoplexiam † ſe mutans ſubito nonnunquam. Veruntamen cum non ſtatim lethalis ſit, et morbus abſcedere videtur, timendum eſt multum ne regrediatur; etenim fallax ſolet eſſe levamen, et partes quae antea laborarunt raro priſtinum vigorem recuperant: Mentis nec non praecipue eorum, qui aetate provectiores ſunt, dum manet vita, functiones aliquae manifeſte laeduntur; et hinc qui antea judicio gravi fuerunt, et ingenii acumine inſignes, fatui nunc et inutiles redduntur. Quanquam vero prima aggreſſio non lethalis ſit, inde tamen monſtratur corporis vires jam eſſe fractas; et alteram citius ſeriuſve, vixque non vitam ablaturam, metuendam praenunciat. Has miſerias eximie depinxit celeber. Mead ‡ his verbis: " Miſeram autem vitam plerumque " trahit, qui illo afficitur: Vis enim animi " cum memoria deperditur; et luctuoſum ſpec- " taculum,

* Gregory praelect. clinic.

† Cullen. pract. phyſ. vol. III. p. 174.

‡ Mead. monita et praecepta medica, cap. II. ſect. II. p. 75.

" taculum, non jam homo, ſed animal ſemi-
" mortuum, contremit et vacillat."

QUAE INCISIS CADAVERIBUS CONSPICIUNTUR.

Antequam ad paralyſeos cauſas indagandas progredimur, quae remoto cranio, anatomici in cerebro detexerunt hic recenſeri operae pretium fore videtur. Hujuſmodi quidem inquiſitiones medicis morborum complurium cauſas accuratius explorandi occaſionem praebuerunt, et eorum indolem luculenter expoſuerunt; nullius autem magis quam hujus. Duplicem enim poſſe cerebri affectionem extitiſſe ex his comperimus, viz. I. Sanguinem ſerumve aut tumores varios idem compreſſiſſe. II. Ipſum cerebrum eſſe vitiatum, aut ſaltem quandam mutationem ſubiiſſe.

Retulit in tabulas venerandus Margagni *, quod quidam ſeptuaginta annos natus paralyſi, apoplexiae ictum inſequenti, correptus occubuit. Seri aliquantulum inter cerebri meninges repertum

* Morgagn. de ſed. et cauſ. morb. epiſt. 11. art. 6.

pertum eſt ; in ventriculo ſiniſtro quoddam phaſeolum ſuper plexum choroidem, magnitudine referens, ex variis conſtans hydatidibus dectum ; " ſub eodem ventriculo ſinus erat, cu- " jus parietes ſubſtantia cerebri faciebat, flava " ac flaccida quae corrupta videbatur."

Idem praeterea medicus * memoravit, quod ruſticus quidam quadrageſimum circa annum, poſtquam doloribus vagis thoracis vexatus erat, obmutuit tandem, linguae nervis reſolutis, nec dextri lateris membra exercere potuit. Defuncti cerebrum inciſum eſt, vaſa ſanguinem vehentia, quae per meninges procurrunt, ſanguine turgentia et diſtenta erant. Cerebrum ipſum flaccidum fuit, pinealis glandula duriuſcula et friabilis, ſubflava quoque, ſicut et nates et teſtes. In ventriculis pauxillum aquae inveniebatur, in ſiniſtro " corpus calloſum, quaſi " tabe quadam factum, ſubſidebat, et ex medio " tuberculum prominebat, maximae fabae mag- " nitudine et figura, colore autem rubro. " Reliquum ſtriatum corpus totum flaveſceret, " eaque eſſet laxitate, ut quaſi diffluerct."

Vetula

* Morgagn. epiſt. 11. p. 84.

Vetula * quae per tres annos hemiplegiam apolexia inductam perpeſſa erat, tandem mortua eſt. Magna vis aquae ex vertebrarum canali, tum ſuperiore tum inferiore, erupit.

Mulierem † bis apoplexia occupaverat: Paralyſis tandem inſecuta eſt. Uno aut altero menſe elapſo, poſtea febre extincta eſt: Atro ſanguine cerebri vaſa turgebant, pars cerebri corticalis adeo mollis et laxa erat, ut etiam membranae avulſae adhaereret.

Puella ‡ viginti et tres annos nata poſtquam ſe, grave ſupra caput onus geſtans, multum exercuerat, hemiplegia lateris ſiniſtri correpta eſt. Mortuae reſciſſo capite e dextro ventriculo multum laticis cujuſdam turbidae produxit; eodem paullo magis dilatato, abſceſſus tunica propria cinctus, mole ovi gallinacei, ſe in conſpectum edidit: In eo aperto, humor quidam ſubfuſcus fuit obſervatus, et parietes ejus ſcabri, inaequales, et ulcerati viſi: Plexus choroides in-

* Morgagn. epiſt. 11. p. 85.

† Morg. epiſt 11. art. 22.

‡ Wepfer. hiſt. apoplex. hiſt. 14. p. 398.

ſuper glandulis exiguis albis et pellucidis obtegebatur.

Juvenis * ſanguineo temperamento, poſtquam laute epulatus erat, latus dextrum reſolutum fuit, dexter quoque oculus caligabat. Septimo aut octavo die e vita diſceſſit. Inſpecto cerebro, ejus cavum anterius ſanguine partim ichoroſo, partim concreto, atque ſero refertum inveniebatur.

Puer † tertium agens annum hoc morbo confectus eſt; dextrum latus praegreſſo lethargo affectum erat; inter membranas cerebri aqua congeſta profluebat: Pars corticalis compreſſa et ſolito firmior videbatur. Ventriculorum cava multa aqua limpida implebantur.

Hujuſmodi plura exempla referre prorſus ſupervacaneum foret, et ultra ſolitos fines hujuſmodi diſſertationum nos ducerent: Omnia enim quae apud medicorum ſcripta proſtant, morbum e cerebro compreſſo perſaepe oriri ſat luculenter indicant. Innumerique caſus

* Willis de an. brut. cap. 9. p. 155.

† Will. de an. Brut. cap. 9. p. 158.

caſus citari poſſunt in quibus morbus vel ab aliis affectionibus, ut tumoribus, &c. aut ipſum cerebrum aut quoſdam nervos comprimentibus, vel denique injuriis externis ortum duxit. Quae inciſiones ſupra memoratae nobis exhibuerunt, fere huic affectioni, quandocunque idiopathica eſt, originem praebent; quum igitur talia conſpiciuntur, cauſa, quantum hoc modo fieri poteſt, ſub luce eſt poſita. Atqui hic adnotandum, quod, qui expectant ſemper, a cadaverum inciſionibus mali hujus indolem et naturam deprehendere, ſaepe fallentur: Non raro enim nihil inſolitum in cerebro conſpicitur. Cadaverum inciſiones haud obſcure monſtrarunt quam arcte inter ſe connectuntur, et quam ſimilia ſunt mala quibus nervi obnoxia ſunt. Cauſae enim quae nunc paralyſin, nunc apoplexiam, morbum comitialem aut convulſiones inferre videntur *. Atque revera affectiones illae tam arcte inter ſe conjunguntur, quod haec in illam non raro mutatur. Unde quidem hae varias

ſpecies

* De Haen. rat. med. cap. 5. p. 4.

ſpecies prae ſe ferunt, aut in diverſis hominibus, aut in eodem diverſis temporibus, natura fortaſſe inter arcana ſua recondidit. Utrum hoc vario hominum habitui, cerebro toti plus minuſve compreſſo, vel parti cui admovetur preſſura, tribuendum eſt, dubium; veruntamen eouſque compertum habemus, quod ab hac aut illa cauſa haecce affectio originem ducit. Quod ad morbum de quo hic diſſerimus, hoc ſatis eſt comprobatum; corporis latus dextrum aut ſiniſtrum paralyticum fieri, quandocunque contrarium cerebri hemiſphaerium comprimitur. Curioſum hoc admodum, ſed ubique fere obſervatum, nec explicatu quidem facile; fibris cerebri medulloſis inter ſe decuſſantibus fuit imputatum: An ita ſe res habet, an aliter, non aſſerere audebo. Talis autem opinio ſatis veriſimilis videtur.

Hic morbus tam facile a cunctis omnibus diſtingui poteſt, ut in diagnoſi proferenda morari inutile et ſupervacaneum exiſtimem.

CAUSÆ

CAUSÆ OPPORTUNITATEM INDUCENTES.

Quoniam Paralyſis ejuſdem videtur eſſe gene-
ris ac apoplexia, nec ab illa niſi gradu differre,
umbarum cauſae non multum plerumque diſ-
crepare colligendum eſt. Etiamſi Paralyſis om-
ni aetati et temperamento aliquando contingat,
nonnunquam tamen quibuſdam magis quam
liis inducitur, ſicut et apoplexia ipſa: Illis
nim quibus majora ſunt capita, colla breviora,
orporis conſtitutio pinguis et craſſa, et qui
etate ſunt provectiores, ejus incurſui praecipue
unt opportuni. Quorum venae inſuper turgi-
ae ſunt et laxae, facilius hoc morbo corripi
olent; quinetiam qui ſanguineo ſunt tempera-
nento, et vitam inertem atque luxurioſam de-
unt, ejuſdem incurſionibus prae aliis opportuni
ſſe dicuntur.

Pervigilia

Pervigilia quoque et ſtudia quibus nimis incumbitur, lucubrationes, et denique quodcunque corpus infirmet aut plethoram inducat, eodem pertinent. Quidam coeli habitus, necnon et mutationes, ejus incurſui multum favere dicta fuerunt. Eundem quoque morbum ſub hyemis frigoribus ſaepius accidere plerique adnotarunt, et magis adhuc quum gelido aëri * humor multus immiſcebatur. Nec alia cauſa hyeme et vere ſaepius quam tempeſtatibus aliis adoritur †. At quidem non abeſſe ſolet, ſiquando corpore fortuitis cauſis proclivi facto, coeli temperies ſubito mutatur.

CAUSÆ EXCITANTES.

Hae in capita duo recte diſtinguuntur.

I. Quorum primum cauſas omnes cerebri vel nervorum ſubſtantiam comprimentes, vel aliter manifeſte laedentes;

II. Se-

* Huxham de aere et morb. epidem.

† Huxham loc. ſup. citat.

II. Secundum autem illas, quae vim nervoſam, cerebri ſubſtantia minime mutata, minuunt, complectitur.

Inter priores utpote quae et ſaepius occurrit et potentiſſima eſt, compreſſio recenſeri debet. Extrinſecus infertur haec, interdum aut intus oritur. Ictibus contundentibus, fracturis et vulneribus ipſi cranio aut medullae ſpinali externa vis illata, eidem cauſae eſſe poteſt.

Intus vero comprimitur cerebrum, quandocunque oſſa prominent, vel quando in vaſis ſuis congeritur ſanguis, aut illa rupta laticem ſuum effuderunt; aut denique quum ſerum, vel inter cerebri membranas, vel in ejuſdem cava, ſe inſinuavit: Tumores inſuper aliquando intra caput exoriuntur, et quo plus aut minus mole ſua comprimunt, eo apoplexiae, aut nervorum reſolutioni, talibuſque affectionibus, originem praebent: Idem quoque morbus etiam iſtis in aliis partibus exiſtentibus, ſiquando nervi aut medulla ſpinalis ab iis comprimantur, aut conſtringantur, non raro naſcitur. * Hydrothorax praeterea

* Carol. Piſo. ſeroſ. colluv. ſect. 3. cap. 7. p. 243.

praeterea aut * vomica in pulmonibus eoſdem effectus interdum gignunt.

Sanguis in vaſis ſuis apud nervorum originem, a multis fortuito contingentibus, interdum congeritur, et cerebrum comprimens, indicia quibus paralyſis atque apoplexia inſigniri ſolent, ſaepe inducit: ‘ In a caſe of palſy,’ inquit † illuſtris Cullen, ‘ which is both partial and tranſi‘ tory, it is perhaps the only condition of the ‘ veſſels of the brain that can be ſuppoſed :” Et quidem, perpenſis illis, quibus ſanguini a capite reducendo obſiſtitur, cauſis, et nervos more inſolito comprimi, et non amplius ut antea per corpus vigorem transfundere, luculenter patebit: Ideoque collo nimis conſtricto, aut corpore diutius flexo et capite depreſſo, rubore ſuffunditur vultus, tinniunt aures, oculi caligant, et vertigo inducitur. In praelectionibus ſuis, illuſt. ille medicus ſupra citatus, exemplum quoddam huc ſpectans enarravit. Fuit enim mulier, quae, corpore etiam per temporis pauxillum inclinato, ſignis

* De Haen. rat. med. cap. 24. p. 186 7.

† Cullen pract. phyſ. vol. 3. p. 177.

ſignis, iis apoplexiae omnino ſimilibus, corripiebatur, et ſubito concidebat.

Humores extra ſua vaſa effuſi, quia hinc paralyſis perſaepe oritur, proxime nobis obveniunt; et certe non levem attentionem poſcunt; effunditur vero aut ſanguis aut ſerum. Sanguinis effuſiones, quantum judicare poſſumus, interdum ab aucta vaſorum cerebri actione, unde rumpuntur illa, aut externa vi illata, contingere ſolent. Serum e vaſis ſuis elabitur, quando, ſicut in diatheſi hydropica, eorum extrema laxantur; aut ea latice praeter ſolitum aquoſa implentur; ut etiam quum venae ſanguinem e capite reducentes, plus minuſve obſtruuntur. Aucta vaſorum actio, quae inde rupta ſanguinem effundunt (etiamſi rarior quam altera cauſa ſit haec) ſecum nihilo minus quandocunque contingit, periculum ingens adfert. Vix quidem in animo concipere poſſumus, quomodo ſanguine in ventriculis cerebri effuſo, vita non ſubito aufertur; ſed revera aliter res ſe habet. Quae vero Celeb. Cullen protulit aſpiciamus *: 'That a ſanguine effuſion,' inquit ille,' can happen without becoming very ſoon general, and 'thereby

C

* Cullen pract. phyſ. vol. 3. p. 177.

'thereby occaſioning apoplexy, and death, may 'ſeem doubtful, but diſſections prove that in 'fact it does happen occaſioning palſy only; 'though it is true that this more commonly 'depends upon an effuſion of ſerous fluid, and 'of this only.' Nimia vaſorum actio, quae ſanguinis effuſionis proxima rite habeatur cauſa, ab omnibus iſtis proxime oritur, quae congeſtioni favent, et quidem ea hujus praecipuus eſt cenſenda effectus: Etenim, ut innumera teſtantur, in quacunque corporis parte congeritur ſanguis, in ea ad actionem validiorem concitantur vaſa; et ſiquando membranis interiora cava obductis incidit, et ibi moratur, quia ipſae ex ſtructura ſua ſanguini effundendo obnoxiae ſunt, hujuſmodi profluvia ſunt magis expectanda.

Serum effuſum, praeſertim quum diutius perſtitit morbus, in defunctorum cerebris repertum eſt: Aquoſi humores tardius et quaſi paulatim ex vaſis ſuis elabuntur; nec tam ſubitum periculum quam ſanguis prorumpens intentant; ideoque paralyſis hinc oboriens facilius ſanatur. Humores aquoſi in corpore nimis abundantes, in

in cava ejus varia per vaſa exhalantia facile tranſeunt; et quidem ſimile ratione in cava cerebri, maxime ibi metuendi quia vitae id organum eſt princeps. Quam verum hoc, ab iſchuvia renali, quae plerumque apoplexia aut paralyſi inducta cito lethalis evadit, colligi poteſt.

II. Ad cauſas quae, nervorum genus adorientes, ejuſdem vim imminuunt nunc perventum eſt.

Frigus valde ſedare probe conſtat. Quum aut diutius corpori admotum, aut vehementius eſt, vis vitae ab eo multum imminuitur, et tandem omnino extinguitur. Hanc ob rationem paralyſeos cauſa ſemper fuit exiſtimatum: At effectus ejus, et quod ad hunc et alios inducendos morbos, multo potentiores ſunt, adjecto humore *. Coelius Aurelianus †, Huxham, et multi inter veteres aeque ac recentiores, paralyſin ſub frigido et humido coelo praecipue infeſtare adnotarunt; et adeo haec opinio invaluit apud homines, quod, teſtante ‡ Hippocrate, interdum

* Coel. Aurel. lib. 2 cap. 1.

† Huxham de aëre et morb. epidem.

‡ Hip. epid. 1. char. tom. 9. p. 63.

terdum epidemicorum inſtar graſſata ſit hic morbus: Medicorum multorum ſcripta ſic ab eo paralyſin facilius induci teſtantur: Atque Galenus * quibuſdam, dum ſuper lapidem frigidum ſederent, ſubito ani et veſicae ſphincteres reſolutos fuiſſe memoravit. In tabulas retulit Avenzoar †, quod ipſe noctu, quum diutius ſolito ſub humido et frigido Jove manſerat quondam, cruris nervos reſolutos expertus erat ‡. Mangetus quendam, poſtquam in lecto humido obdormierat, paralyſi correptum eſſe, nos certiores fecit ‖. Zacut. Luzitanus eandem affectionem homines adorientem, poſtquam in aqua frigida natarant, obſervavit, multaque alia hujuſmodi medicis ſcriptoribus ſunt tradita.

Calor etiamſi, praeſertim cum modicus eſt, ad ſanitatem ſervandam, et omnia vitae munera rite exercenda, confert magnopere; etiamſi inſuper nihil, in medicina facienda, utilius fuit repertum, nonnunquam, ſi nimius admoveatur, fere

* Galen. de locis affect.

† Avenz. apud Zacut. Luſitan. tom. 1. hiſt. 47. p. 84.

‡ Mang. bib. pract. p. 85. 106.

‖ Zacut. Luſitan. lib. 1. pract. obſervat. 34-37.

fere ſimili ratione nocet: Hic denique ſicut et frigus paralyſi originem praebuit. Stimulando, ſanguinem velocius circumagi facit; humores diſſipat, cumque diutius effectus ejus perſtiterint, ipſi cerebro vim ſuam ſurripit. Dicit * Hippocrates paraplecticos nonnunquam fieri homines, ſi caput repente Solis adoribus exponitur. Effectus vero caloris, aeque ac frigoris, adjecto humore inſigniores fiunt: Sic enim balnea calida valde corpus humanum laxare obſervantur. Hanc opinionem ſuffulcit † Willis ut et Martianus. Liquores tepidi aut ſaepius aut majore quantitate aſſumpti, auctore clarſ. Boerhaave, multum infirmant, et ex iis non raro omnia contremiſcunt membra: Coffaea atque Thea hujuſmodi ſunt, et hoc modo nonnunquam haud innocuae evadunt. Nocivi illarum effectus ſunt adſcribendi partim ad ſanguinem ab iis dilutum nimis, unde id quod pro nutrimento debuit eſſe vel deficit vel corrumpitur; et partim ad ventriculi

* De aëre, locis, et aquae textu 14. chart. tom. 6. p. 91.

† De an. brut. de paral. caſ. 5.

culi vigorem amiſſum, et ipſum non amplius ad ingeſta concoquenda ſufficientem. Boerhaave de his differens haec verba habet: 'Abuſus theae, coffoae, paralyſin induxit, nervis redditis flaccidis *.' Van Suieten inſuper his verbis uſus eſt: 'Vidi plurimos his potibus diu abuſos, adeo enervatum corpus habuiſſe, ut vix languida membra traherent, ac plures etiam apoplexia et paralyſi correptos fuiſſe.'

Aër fixus, vel ille qui inter fermentandum extricatur, nuper ob ejus indolem acidum aëreum nuncupatus, ille qui in cavernis et fodinis nonnunquam abundat, omni terrae calcariae immiſcetur large, et e pulmonibus inter ſpirandum ejicitur; ſi denuo inhaletur, ſtupor, apoplexia aut paralyſis inducitur, et ni aër purus cito ſuppeditetur, in animantibus omnibus ipſa extinguitur vita. Aër mephiticus, aut id quod omni materiae combuſtae ſupereſt †, vaporeſque multi hic recenſeri debent. Hemiplegia immedicabilis etiam ‡ exhalationes parietum

* Tom. 3. de paral. p. 362.

† Vide Hoffman. Wepfer. et Helmontius.

‡ Van. Suieten tom. 3. ſect. 1010. p. 278. item; de Haen rat. med. pars 2. cap. 13. p. 233.

rietum nuper extructorum et calce oblitorum ut cauſam agnovit. Praeter iſtos, metallorum complurium, ut hydrargyri, plumbi, ſtibii, arſenici, &c. vapores, eoſdem effectus edunt. Hinc inaurantes, chemici, metallurgi, figuli, &c. huic morbo ſunt maxime obnoxii. Omnia vero iſtiuſmodi nociva, utcunque admoveantur, vim nervorum imminuunt. Hujuſmodi exempla multa retulit de Haen *.

Inter cauſas quoque hunc morbum excitantes, quaedam venena e plantis comparata recenſere non abſonum videtur; iſta ſunt opium, belladona, hyoſcyamus, ſolanum, nicotiana, &c. omnia enim illa, quia vigorem ſuum nervis eripiunt, hujus morbi origini valde favent. Opium nonnunquam paralyſin inducere poſſe, experimenta quae illuſtris Monro et Whytt inſtituerunt, ſatis monſtrarunt. Dixit Felix Platerus † ipſum, linguam paralyſi correptam, ex opio per anum injecto, obſervaſſe. Belladona ulceribus partes oculo vicinas obſidentibus applicata

* Rat. med. cap. 9. et 28.

† Obſervat. lib. 3. p. 129.

plicata pupillae motum et contractionem ſuſtulit *. Nicotiana nimis uſitata nervis haud minus eſt nociva ; et paralyſeos aut apoplexiae ſigna induxit. Hujuſmodi exemplum retulit Hilwigius †.

Hactenus non ſatis fuit ſtatutum, an haec ſupra recenſita, ſtimulando an ſedando effectus ſuos edunt ; multa quidem eorum, quum primum admoventur, manifeſte ſtimulant ; hujuſmodi autem effectus evaneſcunt cito, et debilitatis indicia ſe in conſpectum edunt. De hac re autem nihil certi proferre audemus.

Acida vina et auſtera, inſuper, ut paralyſeos cauſa fuerunt a quibuſdam auctoribus memorata ‡. Etmuller ait, 'et tales paralyſes frequentes ſunt in Auſtria et Moravia, ubi copioſum potatur vinum acore inſigne turgidum.' Paralyſeos inter cauſas excitantes a plurimis recenſita fuit nimia venus ‖. Sine dubio venus nimis

* Ray hiſt. plant. lib. 13. cap. 23. p. 680. item ; Van Suieten, tom. 3. de paral. p. 363.

† Hilwig. obſervat. num. 45.

‡ Etmul. tom. 1. p. 455. cap. 10.

‖ Vide Hoffman, Celſus, Ludovicus, Willis, &c.

nimis culta corpus valde infirmat, nec ab ea minus mentis facultates labaſcunt. Jactura ipſa ſeminis, humoris quidem tam utilis, non ſine multo incommodo toleratur; at voluptas quoque ingens, et motus convellentes quae huic ſunt propria, ad eoſdem promovendos effectus haud leviter conferunt.

Animi affectus, cum vel ſubito vel vehementer exardeſcunt, vel longum per tempus agitarunt, haud minus damni afferunt, quam ea quae effectus ſuos directe in corpus edunt, et idem commovent; Iſti in paralyſin multoſque alios morbos deſierunt, et nonnunquam improviſo mortem ipſum intulerunt. Conſentiunt enim mutuo nexu quodam mirabili corpus et mens, nec laeſa hac, immune illud. Affectus vero animi vel excitantes vel deprimentes ſunt. Excitant ira, gaudium, et ſimilia: Hi affectus nervos magnopere agitant, ab iiſque cor et arteriae inſolito impetu ſanguinem propellunt; hinc caput verſus majore copia urgetur. Hoc ſatis indicant calor ille et vultus ſuffuſio quae inde oritur. Tulpius * memoravit, quod foemi-

* Obſervat. med. lib. 1. cap. 41.

na quaedam, cito poſtquam parturierat, iracundia correpta, in paralyſin incidit; denique eſt notandum, haec omnia animum excitantia, ſi modica ſint in ſanitate conſervanda, et muneribus rite fungendis, haud aliter quam corporis exercitatio prodeſſe; at immodica aeque nocere. Eleganter diſſeruit Gaubius de hac re.* ‘Quanquam igitur in moderatis qui ratione ‘diriguntur, ſua ineſt eximia utilitas haud mi‘nus phyſica quam moralis, magnopere tamen ‘vitae ac ſanitati nocere poſſunt valde violenti, ‘maxime ſicubi et ſubito erumpunt, aut perti‘naci duratione inoleſcunt, aut intus ſaevientes ‘nequicquam comprimuntur, aut alii aliis ce‘lerrime ſuperveniunt, ſive affines ſive inter ſe ‘oppoſiti.’ Affectionum deprimentium quaedam, ut timor atque moeſtitia, paralyſin nonnunquam induxerunt, Hoffman †, Shenckio ‡ et De Haen || teſtantibus.

Praeter

* Gaub. de patholog. p. 276.

† Hoff. ſyſt. rat. tom. 3. obſervat. 2.

‡ Obſervat. med. lib. 1.

|| Rat. med. cap. 8. p. 51.

Praeter iſtas modo relatas cauſas, multae aliae in auctorum ſcriptis memorantur. Illuſt. Van * Swieten convulſiones (ſicut in elilepſia) et alios ejuſmodi motus abnormes, praecipue in infantibus, paralyſin nonnunquam induxiſſe obſervavit. Hanc ille ad morbidam quandam mutationem, vel ipſi cerebro illatam, vel fibris muſculorum fortiter diſtractis, ſtructura eorum inde laeſa, attribuit. Dolor inſuper vehemens et diuturnus aliquando hunc morbum progenerare viſus eſt.

Hic quidem nervos valde concitat, eoque violentiore nihil magis ad vires eorum conterendas valet: Non mirum eſt igitur eum paralyſeos initiis favere †. Van Swieten certiores nos fecit, ipſam paralyſin nulla arte ſublevandam a dolore lumborum vertebras occupante exortam, apud inferiora membra, ſe obſervaſſe: Simili ex ratione eandem rheumatiſmum aliquando inſecutam eſſe, ut ipſe expertus eſt, retulit Boerhaave. Vix neceſſarium videtur in paralyſin illam, quae crebro poſt ſe relinquit colica pictonum

* Van. Swiet. Tom. 3. de paral. ſect 1060.

† Tom. 3. de paral. p. 364.

num morari; hujus vero quidem, non ipſius morbi effectus, aut dolor ejus aſſecla, ſed plumbum a quo ille originem deducit, eſt incuſandum. Paralyſin non raro febribus et aliis morbis acutis ſupervenire neminem fere latet *. Eſt enim ſaepe videre partes quaſdam hujuſmodi affectionibus correptas; utpote quum praegreſſis febribus gravioribus, caecitas aut ſurditas inducitur. Ex morbis ſicut ſcorbuto et ſiphyle †, quibus valde inquinatur ſanguis, oriri hic memoratus eſt, ut et ex vermibus in inteſtinis hoſpitantibus ‡; atque aſſeveravit Salmuth, || e linguam, retropulſo faciei eryſipelate, mutam redditam obſervaſſe. Similes affectus arthritis §, quum non ſolito et regulari modo extrema occupavit, edidiſſe dicta eſt. Conſuetis exinanitionibus impeditis, malum nonnunquam exoritur idem: Sicque qui profluvio haemorrhoidali fuerunt obnoxii, ni id ſolito intervallo redeat, capitis

* Vide Fernelius de febrib. Foreſtus, Riverius, de Haen, alioſque.

† Vide Aſtruc. Wepfer. et Baglivi.

‡ Salmuth. cent 2. obſerv. 45.

|| Cent. 2. obſerv. 43.

§ Van. Swiet. tom. 4. ſect. 1273.

capitis affectiones, ut vertiginem, &c. cito experiuntur *; et hinc colligere licet ſanguinem, exitu ejus ad inferiora impedito, cerebri vaſa diſtendere: Nec aliter quidem ſe habent mulieres, menſtruis non ſolito tempore profluentibus: Hoc vero clarius adhuc manifeſtatur, quandocunque, ſicut in iſchuria renali, cujus ſupra mentionem fecimus, urinae fluxus ſupprimitur.

PROGNOSIS.

De hujus morbi eventu ſemper dubitandum eſt; is enim non raro lethalis evadit. Quo magis et quo latius reſoluti fuerint nervi, et quo profundius ſopiti ſenſus, eo magis timendum: Ut ſtatutum quoque habetur, quod quo aetate provectior ſit aeger, et quo ex habitu morbo proclivior videatur, eo gravius erit periculum. Si autem ventriculus, inteſtina, aut veſica ſic laborant,

* Van. Swiet. 166. p. 355.

borant, ſpes ſanitatis recuperandae vix nobis reſtat: Si inſuper in parte reſoluta ſenſus adeſt frigoris; ſi eadem quaſi marceſcit aut tumeſcere incipit; ſi aut mentis facultates labaſcunt, et vitae principium laborat, peſſima quaeque auſpicari licet. Contra autem quando triſtis haec ſignorum caterva, aut non obviam ſe fert, aut ipſa leviora ſunt, minus eſt metuendum, nec ſpes abjicienda.

MORBI NATURA.

De hac re vix aliquid certum hactenus ab auctoribus prolatum fuit. Nervorum enim officia tam ſunt incognita, quod de hujus aeque ac aliarum ejuſmodi affectionum proxima cauſa nihil prorſus dubiorum expers proponere poſſumus.

Qualis ſit vis nervorum nemo hactenus detexit, nec forſitan brevi id conſequetur. Ex iis etenim videtur eſſe quae inter arcana ſua humano ingenio nunquam attingenda recondidit natura.

tura. De ratione vel modo quo ſenſus motuſque fiunt, quodcunque excogitatum fuit, haec ſolummodo nobis preſtat, quod primo intuitu quam futilia conamina talia nos edocet. Mihi quidem non paullo ineptum atque audax videtur, perſcrutari unde et quae ſint illae ipſae facultates, quibus ſolis adjuvantibus de aliis rebus dijudicare nobis conceditur. Sic de hac re profatus eſt egregius Gregory *; ‘ nondum ‘ vero ratio ulla propoſita eſt rem per experi‘ menta explorandi, et experientia bis mille ‘ annorum ſatis ſuperque demonſtravit, ſapien‘ tiſſimos etiam hominum naturae arcana con‘ jectando rariſſime detegere.’

Abjectis ideo hujuſmodi conatibus, ſat erit hic adnotare, nervos et ad motum et ad ſenſum impertiendum inſervire. Experimenta innumera in animantia varia inſtituta partes, quibus impenditur nervus, eo reſciſſo, non amplius aut ſentire aut ſponte movere commonſtrarunt. Idem inſuper contingit, dum nervus comprimitur; at poſtea reſuſcitantur partis munera, niſi preſſura tanta ſit ut etiam ipſius nervi fabrica laedatur.

* Conſpect. med. theor. tom. 1. cap. 3. p. 61.

laedatur. Ratione ab his deſumpta, colligere licet, cerebri, e quo omnes proveniunt nervi, compreſſionem ſimilibus effectibus originem praebituram eſſe. Et quidem non aliter res ſe habet: Etenim hinc inducitur apoplexia, aut, ſi levior fuerit compreſſio, paralyſis. Quare autem in paralyſi motus plerumque ſolummodo perit, perdifficile explicatu eſt, et nunquam forſan liquebit. Hinc autem inferri poteſt, compreſſionem vim nervoſam (quaecunque ſit ea) in organa motui inſervientia ſe transfundentem impedire; ideoque unam et praecipuam cauſam paralyſeos eſſe habendam.

Ea, quorum inter cauſas excitantes mentio facta eſt, alteram praebent originem. Illa in vim nervorum recta exercent ſe; eam imminuere videntur, et tandem dirimere. Talem conditionem Cullen illuſt. collapſum nuncupavit. Hicque adnotandum, quod, prout hac aut illa origine ortus fuit morbus, ejus natura variat; et quidem haec diſtinctio in medendi ratione tractanda non levis momenti erit.

Duabus

Duabus iſtis memoratis, tertiam adjicere cauſam non alienum videtur. Haec praecipue afficere ſolet ſeniores, qui aetate florentes intemperantiae multum indulſerant: Haec eſt nervorum vis exhauſta vel copia (ſi ita loqui fas eſt) deficiens. Paralyſin ex tali cauſa aliquando provenire, quum nec aliquid comprimens, nec ſanguis congeſtus, nec denique quaevis nocentia in culpa fuerint, vix dubitari poteſt; praeſertim ſi in animo reputemus, quantum tali tempore labaſcit memoria, et mens infirmatur; quanto nec non difficilius quam antea, cum hic morbus invaſurus eſt, quidam aetate provecti quodam irritamine afficiuntur, et quam obtuſi ſunt ſenſus.

RATIO MEDENDI.

Curandi, ut opinor, conſilia in tria haec capita redigi poſſunt; viz.

I. Ut compreſſio, vel hae cauſae cerebri functiones impedientes, ſubmoveantur, ſicque,

II. Ut vis nervorum iterum in organa voluntate movenda reſtituatur, et denique,

III. Ut vis cerebri an deficiat haec ſponte, ſenectute ingraveſcente, an ex quibuſdam nocentibus adhibitis minuatur, vel prope extinguatur, concitetur et reficiatur.

Ad primum conſilium explendum, evacuantia varia propoſita fuerunt; et ſane in omni paralyſi recente, vel apoplexiam inſecuta, vel cum alioquin cerebrum fuit compreſſum, aut congeſtis aut nimis abundantibus humoribus (ut omnes teſtantur auctores) exinanitiones maxime conveniunt.

Inter iſta, quibus detrahuntur humores, ſanguinem mittere praecipuum eſt; hoc quidem, praeſertim quando copia inſolita caput verſus propellitur ſanguis, aut quando timetur, ne ibi nimis accumuletur, ſaepe admodum prodeſt; deplet enim ſubito, et an noceat an proſit, effectus ejus cito conſpiciuntur. Quantum valuit veteres non ignorarunt: En Celſi verba: 'Si omnia membra vehementer reſoluta
'ſunt, ſanguinis detractio vel occidit vel libe-
'rat *.' Hinc nobis indicatur, ſanguinem detrahentibus,

* Celſus de Med. cap. 27.

trahentibus, multum praecavendum eſſe; nec in omni nervorum reſolutione talem jacturam convenire. Willis inſuper de hac re ſic locutus eſt: 'Quod quidem in multis obſervavi, 'et plerumque in brachio, e quo ſanguis detrac-'tus, languores et tremores incepiſſe *.'

His collatis, ſanguinis miſſionem, ſi a temerariis vel imperitis, in omni paralyſi, ea praecipue quae, deficiente nervorum vi, exoritur, facta fuerit, multum eſſe interdum nocituram, nec raro mortem intentaturam, colligere fas eſt. Et quandoquidem, nobis ſaltem judicibus, tali ex cauſa ſaepius paralyſis provenit, talis amiſſio nunquam eſt praecipienda, niſi quum ſigna eam manifeſte poſcunt; et adeo urgent ſigna, ut eam differre non amplius liceat. Quidam revera eouſque progreſſi ſunt, ut ipſum hunc uſum prorſus repudiarint. Illi vero, ſententiis propriis dediti, aeque ac alteri, hallucinati ſunt; charybdim fugientes in Scyllam inciderunt. Haec verba fecit clarus Mead. '† Nullus jam 'ſanguinis miſſionibus locus eſt, nec catharticis 'vehemen-

* Willis pars patholog. cap. 9. p. 151.

† Mead monita cap. 2. ſect. 2. p. 70.

'vehementioribus;' et quamvis cum eo non omnino conſentimus, veruntamen non poſſumus non opinari, et tutius et melius eſſe nimis de hac re cavere, quam feſtinanter et inconſulte ad eam noſmet recipere; nihil autem univerſum proponere licet, niſi ut ſedulo inter paralyſin eam compreſſione aut plethora inductam, et eam, cui nociva quaedam aut nervorum vis deficiens cauſae fuerunt, diſtinguamus. In priore, malo incipiente, vel ſaltem non inveterato, haec ſolummodo convenit, et quamprimum debilitatur corpus alienum fit. In poſteriore autem nihil hujuſmodi non nocebit. Opinatur * illuſt. Cullen ſanguinem a vena jugulari detrahere maxime prodeſſe; et quidem veriſimile videtur, quo propius parti affectae idem ſit miſſus, effectus ejus eo potentiores fore. Hic autem caveatur, ne collum nimis arcte faſcia complectamur; ſi quando autem talis operatio non conveniat, a brachio detrahere ſat erit. Haud minus utile erit temporum arterias pertundere; ſic enim vaſa ſubito deplere, et, quod nihili non videtur eſſe, arterias ipſas penes nos eſt. Hic vero

* Cullen pract. phyſ. vol. 3. p. 159.

vero modus, quia non tam facile abſolvitur, et incommodo majore ſtipatur, caeteris forſan eſt poſthabendus. Scarificare quoque, et cucurbitulis ſanguinem elicere, aliquando non inutile eſt. Fronti aut occipiti admoveantur haec; et certe, quia citius deplent hirudinibus ſunt anteponenda. Apud quoſdam invaluit opinio, quod potius a latere ſano quam affecto ſanguinem educere oportet. Hoc vero, me judice, non magni eſt; caeteris autem paribus, ſit hoc pro medi-:i voluntate, nam innocuus omnino eſt quidem nos.

Cathartica plethorae inſuper obſtant, et humores ad inteſtina deducentia, quo minus illi d caput nimis urgeantur impediunt. Nec alum ipſam ſolventia nihil proſunt; etenim tuum alimentarium ſtercorum colluvie liberant, non ſolum hunc, cujus ſenſus in hoc morbo erumque obtunditur, ſed totum corpus ſtimunt. Haec igitur, quae magis calefaciunt et ſtimunt, praeſtantiora ſunt, ut jalapium, ſcammonia, g. guaiacum, colocynthis, et hujuſmodi caea. Haec, ne vomitum cieant, ſaepius, at quanatibus exiguioribus, uſurpanda ſunt. Illaeſa haundi facultate, ad alia hujuſmodi remedia confugiamus

fugiamus forſitan non erit neceſſe; ſed quia facultas ea non raro multum deficit, clyſmatis acrioribus et ſtimulantibus ſubducenda eſt alvus, ut motus inteſtinorum magis promoveatur.

Emetica inſuper quibuſdam auctoribus, quod ad hunc morbum oppugnandum, laudata ſunt. Atqui, ſi quomodo in humanum corpus agunt perpendatur, forſitan de eorum uſu ambigere licebit. Vomitus enim periculo interdum non vacat, et proculdubio multa cautione ſuſcipiendus eſt. Namque dum evomitur, ſanguis inſolito impetu per vaſa ſua propellitur; ſeptum tranſverſum et abdominis muſculi concitantur valde et contrahuntur; totum denique corpus fortiter agitatur. Hinc patet, periculum, ne inter vomendum, vaſa capitis more inſolito turgentia rumpantur, et ſubito mors inferatur imminere, magiſque adhuc, quia corpus flectatur neceſſe eſt, vomens periclitatur. Idcirco quandocunque paralyſin compreſſio induxerit, emetica non idonea eſſe concludere licet; nec niſi, quum nervorum vis deficiens eſt in cauſa, convenire; tunc autem non ſine fructu uſurpantur.

Quae nec non ſudorem promovent ſua laude apud quoſdam non caruerunt. * Van

Swieten

* Van Swieten comment. lib. 3. p. 384.

Swieten ſudorem decoctionibus diaphoreticis per aliquot dies aſſumptis, et poſtea vaporibus vini ſpiritus accenſi, elicere ſuadet. † Wepfer inſuper in eandem opinionem ivit aeque ac Willis ‡. At quidem, ſi mihi judicare licet; iſta remedia, quandocunque compreſſio adeſt, parum votis noſtris reſpondebunt. Calor enim ipſe, qui ſudori eliciendo neceſſarius eſt, ſolus detrimento tali eſſe poteſt, quale ab eorum uſu nos haud paro abſterreat. Nec quidem tantum evacuant, quantum ea nobis, ut auxilia hujuſmodi potentia, commendare poteſt; praeſertim cum multa et magis efficacia et tutiora nobis non deſunt: imminuta vero cerebri et nervorum vi, forſitan nonnihil proſint.

Diuretica et ſialagoga a quibuſdam laudata ||, diatheſis hydropica adſit, non prorſus inutilia erunt; experientia autem, ea multum huic malo adverſari non ſunt comperta.

Epiſpaſtica

† Wepfer obſervat. med. pract. p. 27.

‡ Willis pars patholog. cap. 9. p. 159.

|| Willis pars patholog. cap. 9. p. 154.

Epiſpaſtica quoque non ſine multo commodo uſurpata fuiſſe dicuntur; et quoniam illa nec diu nec vehementer ſtimulant, de iis, etiam quando compreſſio et auctus ſanguinis impetus malo huic origini fuerunt, non valde eſt timendum; atque, cum diatheſis hydropica adeſt, admodum erunt utilia. Vix inſuper dubitari poteſt, quin eadem eo magis valebunt, quo propius capiti applicantur.

Haec proficere opinatur celeb. Cullen, non quia humorum revulſionem efficiunt aut ſtimulant, ſed quia proclivitatem ad haemorrhagiam imminuunt *. Non tamen facile in animo concipere poſſumus, quomodo hoc perficiunt, niſi aut humores vel revellant vel evacuent. At, quoniam etiam hoc modo non multum valere poſſunt, ut remedia admodum efficacia vix habenda ſunt. Fonticuli et ſetacea quoque inter evacuantia enumerantur; nec leviter in multis affectionibus proſunt. Humores enim aſſidue detrahunt, et non minus viſceris cujuſvis affectionibus, quam totius corporis humorum abundantiae occurrunt. In paralyſi autem recente, quia

* Pract. phyſ. p. 163.

quia tardius humores eliciunt, iſtiuſmodi auxilia non magni ſunt aeſtimanda: Non autem prorſus aſpernanda illa, quum indicia morbi inſecuturi ſeſe oſtendunt.

Nunc remediorum pleraque, ad primum noſtrum conſilium pertinentium exequendum percurrimus, ſique haec cura debita atque ſolertia adhibita fuerint, conſilium noſtrum

II. Quoque explebitur; igitur ad tertium conſilium tranſimus.

III. Ad hoc perficiendum remedia, a jam recenſitis longe diverſa, requiruntur: Quia enim ipſe morbus diverſa eſt indole, medendi conſilia ſimili ratione varientur oportet; nec educendi humores, ſed ſuppeditandus vigor, et quodcunque corpus ſtimulet et roboret: In morbis, qui tam ſimiles inter ſe videntur eſſe, curandis, proculdubio tam diverſas rationes medendi uſurpare quoddammodo abſurdum videtur; nec vera eſt negandum, quoſdam de ſtimulantium uſu, dubiorum non omnino fuiſſe expertes; non opinari vero non poſſumus, innumera iſtiuſmodi remediorum eximie proficientium exempla extare. Ut vero ultra ſolitos, hujuſmodi diſ-

ſertationum limites non progrediamur, iſta quae maxime uſurpantur ſolummodo, et qua ratione maxime profectura admoveantur, enarrabimus.

Calor, ſicut experientia quotidie monſtrat, huic aeque ac aliis compluribus morbis remedio eſt: Modicus enim fovet, et vim nervorum adauget, atque propterea, quandocunque animantium functiones debilitate labaſcunt, multum prodeſſe ſolet.

Paralyſis et alia ejuſmodi mala, coelo humido et frigido ſaepius invadentia, et aegrius ſummovenda, hujus rei indicia ſunt; namque eadem, calore aeſtivo redeunte, diſcedere incipiunt: Quamvis caloris vitae ſervandae tam neceſſarii imminutio quaedam impune toleretur, tamen cum longe praeter ſolitum ſubducitur idem, ſimile ratione corporis munera infirmantur; vehementiore adhuc frigore, ipſa tandem vita extinguitur. Variae, quibus aut per ſe, aut adjuncto humore, calor admoveatur, propoſitae ſunt rationes. In balneum calidum deſcendere, adjuvantibus aliis remediis, ſaepe non leviter profuiſſe dictum eſt.

Thermae

Thermae medicatae, aut aquae Bathonienſes *, a pluribus auctoribus, multis ſanitatem renovaſſe dictae ſunt. Atqui calor, adjecto humore, diutius admotus, laxat et debilitat; caute eſt igitur uſurpandus. Vice autem hujus ſufficiat aliquando per ſeipſum admovere calorem; atque aegrum in balneum arenae, clibanum, aut laconicum immitti. † Salem calefactum, animalia nuper occiſa membris reſolutis applicari, eodem conſilio, quidam juſſerunt. Quum vero muſculorum rigiditas, ex longa quiete et inertia, partibus paralyſi laborantibus incidit, balneo calido vix aliquid praeſtantius. Frigus a nonnullis ut optime paralyſi adverſans laudatum eſt; at quoniam etiam ſanos non raro idem debilitat, in hoc morbo profuturum eſſe, cui ſaepe tam magnopere favet, parum expectare licet. Quum igitur debilitate inſigni totum gravatur corpus, frigus omnino alienum eſt habendum, et ab eo certe abſtinendum; niſi, corpore alioquin viribus integro, aut ſanitate fere jam recuperata, idoneum videatur

Electricitas,

* Vide Cocchi, Willis, et Charleton.

† Willis de anim. brut. cap. 9. p. 154.

Electricitas, quae ſine dubio magis exquiſite quam aliquid hactenus cognitum, aut quod unquam forſitan ab hominibus reperietur, corpus ſtimulat; cujus nempe opera multa quidem miranda perficit natura; quae necnon paſſim per eam diffunditur, ad hunc morbum ſummovendum magnopere valet. Tantis quidem viribus homines perculit, ut ilico ipſam vitam auferre poteſt; arte vero moderante, pauca ſunt, quae corpori humano meliora praeſtiterunt, nec quicquid in faeculis recentioribus medicinae exercendae utilius fuit inventum. De Haen *, hanc rem tractans, ſic locutus eſt. ' Diſcuſſis penſitatiſque omnibus, machinam hanc auxilium eſſe, ' quod in multis malis plura praeſtet, quam alia ' auxilia hujuſque praeſtiterunt; adeoque grates ' Deo ob patefactionem ejus a mortalibus referendas eſſe.'

Diverſis modis adhibetur hoc remedium; viz. toti corpori, inſulatione; aut huic aut illi parti, ictibus vel ſcintillis. Utcunque vero applicetur, et nervos et vaſa ſanguinem vehentia ad actionem validiorem excitat; exhalationem per cutem, et omnia ſecernenda et excernenda promovet;

* De Haen rat. med. cap. 22. p. 143.

promovet; in membris ipſis paralyticis aliquando dolorem et ſaepe tremores et convulſiones commovet; ruborem atque calorem in parte affecta auget, membris nec non macie extenuatis, priſtinam magnitudinem renovat. Quum autem compreſſio fuit in cauſa, minus tuto forſitan ad hoc auxilium confugimus; at quum illi vis cerebri imminuta originem praebuit, hoc ut praeſtantiſſimum remedium ſecure licet uſurpare. Idem illuſt. Gregory * commendavit multum, et ſaepe magno cum fructu ab ipſis morbi initiis adhibuit; praeſertim quando pauperiores, in quibus plerumque (ut ipſe non ſine cauſa innuit) plethora minus eſt timenda, ſic laborarunt.

Idem necnon ſcintillas elicitas maxime proficere monuit. Hic enim modus eſt et tutiſſimus et maxime conveniens; eo enim electricitatis quantum fas eſt, et idoneum, adhiberi poteſt. Eatenus hoc remedium laudans progreſſus eſt De Haen, ut etiam inquit. † 'Nemini unquam vim electricam vel minimum nocuiſſe.' In hanc vero opinionem pauci omnino ibunt.

* Gregory praelect. clinic.

† De Haen rat. med. cap. 22. p. 141.

ibunt. Hoc auxilio utentibus per temporis ſpatium longius aut brevius, ſicut res poſtulare videantur, perſtandum eſt. Aliquando effectus ejus ſubito edit, praecipue ſi aegri non multum aetate ſunt provecti, vel morbus non valde inveteravit. Si autem aliter ſe res habent, quia inde pertinacius redditur malum, interdum per tempus longius in ejus uſu perſeverare ſit neceſſarium. De Haen * memoravit, quod in caſibus quibuſdam, etiam poſtquam per ſex menſes uſitatum fuit, nihil boni exinde profluxit; ſed tandem diuturnius adhuc perſeverando multum levaminis fuit perceptum.

E variis adverſus hunc morbum ſubſidiis, quae propoſita ſunt, exercitatio haud minimum eſt habendum; ab ea enim totum ſtimulatur corpus et vigorem majorem adipiſcitur; ſanguis inde aucto impetu propellitur; at ex diverſis ejus generibus, id quo magis exercetur corpus anteponendum eſt, ſicut ambulatio et equitatio; cum autem vires ad iſtas non ſufficiunt, tamen crebro tentare membrum affectum movere proderit, quando minimum etiam motum in eo ſupereſſe

* Rat. med. p. 141.

pereſſe ſentitur. Talia conamina ab egreg. Gregory * maximis cum laudibus efferuntur; utpote quibus muſculi aptiſſime et maxime ſecundum naturam ſtimulantur; et idem certiores nos fecit, aegros quoſdam in membris quorum, ſub primum morbi incurſum, motus erat admodum obſcurus, brevi tempore crebris talibus tentaminibus ſe aſſueſcendo convaluiſſe. Cum jam movendi facultas aliquantulum recuperata eſt, ponderoſum aliquid brachio jactare, ſaepe cum commodo in uſum advocatum fuit. Geſtatio quoque, ſicut in rheda, aut ſi, morbo jam abituro, vires ſinunt, equitatio valde eſt utilis †. Suadet Celſus ut membrum reſolutum motu lecti concutiatur. Partem affectam quoque manu ipſa panno laneo, aut ſtrigili, fricari haud parvi eſt momenti, ſemper parabile, et nunquam non uſurpandum. Hac enim ratione ſanguis copioſius in eam influit, augetur calor, rubor, et magnitudo. A quibuſdam pannum laneum vaporibus maſtiches, olibani, &c. imbuere profuiſſe exiſtimatum. Animi pathemata violentiora ſubito concitata multos ad ſanitatem ilico reduxerunt;

* Gregory praelect. clinic.

† Celſus de reſolut. nerv. lib. 3. p. 179.

duxerunt ; exempla cujus rei innumera apud auctores proſtant. Talia nihilominus plerumque caſu contigiſſe fatendum eſt ; et revera quicunque ſecum reputat, quantum periculum ſaepius inferre ſolent, facile agnoſcet, vix ullum mente ſanum ea accendere eſſe auſurum.

Alia ſunt et varia ſtimulantia, quae ore aſſumpta multas adepta ſunt laudes. Haec obiter percurremus. Sales alk. volatiles, in ventriculum recepti potenter et cito effectus ſuos per corpus diffundunt ; exhilarant enim, et animum excitant ; ſanguinis circuitum accelerant ; at eorum actio cito deſinit ; et ideo non multum eſt iis confidendum.

Aromata adverſus hunc morbum propoſita ſunt ; iſta aut olei, tincturae, aut forma propria adhibeantur. Ventriculum calefaciunt et corroborant, atque leviter nervos ſtimulant ; verum ſicut ea proxime recenſita non multum ad curationem abſolvendam conferunt.

Quaedam ex animalibus comparata, ut moſchus, caſto, zibethum, inter hujus morbi remedia quoque enumerantur : Haec omnia plus minuſve ſtimulant ; ideoque fortaſſis non inutilia

lia erunt *. Aetius ex veteribus caſtorem laudavit; at ſi multum a quovis eorum eſt petendum, moſchus certe praecipuus eſt habendus; is enim, teſte experientia, in quibuſdam aliis nervorum affectionibus, multum pollet.

Nonnulli cantharides ore ſumi ſuaſerunt; recte an ſecus ignoro; at, quod multum periculum inferre poſſunt, minime eſt dubitandum.

Millipedes, et kermes quoque †, Van Swieten auctore, aliquando profuerunt.

Eodem conſilio, camphora, aſafoetida, medicamenta ex terebinthina compoſita, et balſama quaedam enumerata ſunt; ſed eorum vires ſtimulantes exiguae ſunt, et a medicis non multum uſurpantur; idcirco de iis nihil certum, quod ad hunc morbum tollendum, proferre poſſumus.

Plantae acriores, et quae antiſcorbuticae appellantur complures, ut ſinapi, raphanus ruſticanus, naſturtium, cochlearia, et ſimiles, in hac affectione ſaepe utiles repertae ſunt. Solae quidem, et per ſe uſitatae vix ſanitati reſtituendae pares exiſtimari poſſunt; ſed, adjectis aliis medicamentis, proculdubio non leviter proſunt.

* Lib. 6. cap. 27. p. 109.

† Comment. vol. 3. p. 369.

ſunt. Veriſimile videtur earum utilitatem partim deberi huic, quod, ut dictum eſt, quoddammodo alvum ſolvunt, et urinae ſecretionem promovent. Ex his † Gregory illuſtris ſinapi, ut non modo praeſtantius, ſed etiam alkali volatili anteponendum, commendat. Ventriculum id enim et inteſtina eximie ad actionem ciet; illorum quoque augens vigorem, digeſtionem favet. Cortex Peruvianus una cum amaris, et iis, quae a ferro parantur, multum proficere dictus fuit; haec magis autem vi tonica quam ſtimulante praedita eſſe videntur, non idcirco minus utilia evaſura.

Praeter ſtimulantia, quorum ſupra mentio fuit facta, alia ſunt, quae ſolummodo partibus quibuſdam externis admoveri ſolent, quaeque laudes ſuas acceperunt; illa vero cuncta hic percurrere omnino ſupervacaneum videtur.

Variae plantae acriores contuſae, et in pulpam redactae, (ut raphanus ruſticanus, ſcillae, ceparum bulbae, allium, et ſinapi ſemina), ad partem paralyticam applicatae, donec cutis rubeſcere et dolore affici incipit, cum fructu haud parvo

† Gregory praelect. clinic.

parvo uſurpatae ſunt. Hic autem eſt notandum, quod, ſimul ac haec ſymptomata ſe oſtendunt, uſum eorum intermittere debemus.

Acida varia, ſales acres, et olea empyreumatica, unguenta, et linimenta ſtimulantia, et denique uſtiones ipſae, a variis auctoribus, ſimilem ob cauſam, celebrata ſunt.

Fuſtigationes ſive percuſſiones leves, virgarum faſciis illatae, ruborem et tumoris aliquid inducunt; atque a nonnullis etiam laudatae ſunt.

Emplaſtris piceis cutem vellicare, (ſive id quod apud medicos picatio audit), ut et cucurbitulas ſine ferro imponere Galenus, Celſus, ac alii hortati ſunt. Urticis quoque cutem exaſperare a quibuſdam veteribus praecipitur; commonuit Celſus morbum hoc modo aliquando ſubito fuiſſe ſublevatum *. Omnia illa mox recenſita ſimili fere modo effectus ſuos edere videntur, et non tam corpus omne, quam partes quibus admoventur, afficere. Non tanti igitur habenda ſunt, quanti ea, quae latius effectus ſuos per corpus diffundunt.

Quod ad regimen in hoc morbo maxime idoneum, quando imminuta nervorum vis ei ori-

ginem

* Celſus, Lib. 3. cap. 27. p. 179.

ginem praebuit, aut ipſe inveteravit, nec cur plethoram adeſſe ſuſpicemur cauſa eſt, victus lautior eſſe debet. Inter cibos, qui ex carnibus parantur, venatio maximas accepit laudes. Praeterea aliquid vini meracioris permittendum eſt, iſtis praecipue, qui ei antea aſſueti fuerunt, et quorum aetas tale adminiculum poſtulare videtur. Eodem vero utentibus maxima cura caveatur oportet; quamvis enim modicum nulli remedio eſt ſecundum, nimio deterius non eſt venenum. Calor ſemper eſt petendus; nam frigore nihil eſt nocentius. Hanc ob rationem, in regiones calidiores migrare, et ſub coelo ſereno atque minus, quam noſtrum, mutabile, degere profuturum videtur.

FINIS,

TENTAMEN MEDICUM, INAUGURALE,

DE

VARIOLA.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOSEPHUS LITTLE, A. M.

HIBERNUS,

ocietatis phyſ. Edinen. ſocius honorarius, et præſes annuus.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXX.

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

DE

VARIOLA.

DISSERTATIONEM de re medica more ſolito prolaturo, ut honores academicos rite con-
querer, ultro ſe mihi obtulit variola ; ſaeviſſimus
orbus, qui, partem generis humani haud exi-
uam quotidie depaſcens, aequo pulſat pede pau-
erum tabernas regumque turres.

Inter antiquiores, quorum ſcripta ad noſtra
ervenerint tempora, Rhazes primus variolam di-
cide depinxit ; ille autem quodcunque de ea ſci-
erit ex ſcriptis Arabum ſe hauſiſſe fatetur. Nul-
m de variola auctorem legi merentem, praeter
ydenhamum, invenit Boerhaavius.

In Europam advecta, et cum armis et commercio ejus pari paſſu progreſſa, pene per orbem terrarum cito vagata eſt.

Morbus hicce a celeberrimo Culleno, Praeceptore meo multum venerando, ſic definitur: 'Synocha contagioſa cum vomitu, et ex epigaſtrio preſſo dolore. Tertio die incipit, et quinto finitur eruptio papularum phlegmonodearum, quae, ſpatio octo dierum, in ſuppurationem et in cruſtas demum abeunt, ſaepe cicatrices depreſſas ſive foveolas in cute relinquentes.'

HISTORIA MORBI.

In diſcretam et confluentem, eruptionis ratione, variola apte dividitur. In illa, nimirum, puſtulae ſingulatim erumpunt, in hac, quaſi in unam coaleſcunt. Per aliquod tempus ſanitas labaſcit, et ſatis oſtenditur graviorem aliquam morbum inſtare.

Ab horroris et algoris ſenſu variola plerumque adoritur, quibus ſuperveniunt languor et ſopor. Hos excipiunt calor, ſitis, nauſea, et vomitus. Capitis, dorſi, epigaſtrii, ſi premitur, et lumborum

lumborum dolores, inteſtinorum angores, colicam mentientes, et dubia ſede vagantes, ſe comites ingratos praebent.

Nunc ſomno exterritus trepidat aeger, et multum jactatur. Delirium quoque ſaepe adeſt aliquando ferociſſimum, et oculi truces apparent.

Infantes haud raro epilepſia afficiuntur. Nunc pulſus creberrimi micant, et dolores ingraveſcunt. Tertio aut quarto die, a primo morbi inſultu, papulae erumpunt cum omnium ſymptomatum levamine. Maculae, primo vix eminentes, faciem, collum, et pectus obſident, et brevi poſt tempore ſupra cutem late diffunduntur.

Ab initio ſymptomata ad quintum diem ſaepe remittunt, et viciſſim exacerbantur. Quinto aut ſexto fere die, finitur eruptio, quo tempore papularum interſtitia rubent, et tota facies, praeſertim palpebrae, tument; et paulo poſt partes extremae ſuo ordine tumeſcunt.

Quae primo maculae erant in puſtulas elevantur, et circiter diem octavum in juſtam altitudinem eriguntur, coloremque roſae Dameſcenae aemulant. Nunc primum eruptio in ſuppurationem abit, quae a ſuperioribus ad partes inferiores gradatim tranſit, febre comitante nunc majore nunc minore.

De

Die undecimo, inflammationis ſymptomata multum minuuntur, etiamſi in adultis ad ſudorem propenſio, et in infantibus diarrhoea, et plerumque copioſior urinae fluxus, obſervantur. Nunc craſſum pus flavumque, et quod juſtum vocatur, in puſtulis colligitur.

Quamprimum tumores ad manus et pedes pervenerint, ſaliva, prius acris et viſcida, mitior et tenuior fit.

Cruſtae papularum jam exſiccatae paulatim decedunt, cutemque levem ſed maculatam (rubentibus adhuc propter cuticulae tenuitatem baſibus papularum) relinquunt; brevi autem ad priſtinam elegantiam et candorem redituram. Sic curſum leniter plerumque et tuto abſolvunt diſtinctae variolae.

2. At longe aliter confluentes ſaeviunt, non ſine gravi vitae diſcrimine: Pleroſque enim, quos genus ſumme malignum invadit, e medio tollit.

Symptomata ſupra relata, ſed majori ferocia, et nova horrenda facie, ingruunt. Anxietas, jactatio, et vomitus, vel ſub morbi inſultum, magnopere urgent. Ægri, ſi erecte ſedere conantur, haud raro linquuntur animo. Pulſus arteriarum citatiores fieri pergunt, et febrem malignam intentant.

Citius

Citius fere erumpit variola cohaerens, ſed intervallis incertis, et cum nullo aut exiguo aegritudinis et febris levamine. Excipiuntur vero exempla a Mortono et Sydenhamo prolata, ubi tam tardis paſſibus puſtulae in ſuperficiem ſubrepſere, ut non ante diem quintum ſe in conſpectum dederint.

Symptomata, quae in diſtinctis leniter et cito curſum peragunt, in confluentibus perſtant diutius, et ſaepe veſpere ingraveſcunt; habent convulſiones quoque, in hoc genere, plus periculi, et infantes, ſaepe morbo accedente, ſubito e vivis rapiunt.

Haud raro ſpeciem eryſipelatoſam pre ſe fert variola confluens, et tota facies quaſi in veſicam generalem exſurgit. Si qua puſtulae ab aliis ſeparantur, nec in conicam figuram exſurgunt, nec baſi rubra circundantur, ſed pallidae, exſangues, et luridae apparent. Poſtquam erupere, modo evaneſcunt, modo iteratis vicibus emergunt.

In his, ſi quando, peracta eruptione, paululum remiſerint ſymptomata, inter ſuppurandum recrudeſcunt.

Confluentes periculi et malignitatis variae obſervantur, et inde varia nomina adeptae ſunt.

Chryſtallina,

Cryſtallina, ſanguinolenta, et verrucoſa audiunt; quibus Friendius ſiliquoſam addit, ſed forſan haec potius cryſtallini ſpecies.

In omnibus hiſce morbi ſpeciebus, praeter ſolita febris vehementis ſigna, plurima alia adſunt. Facies et collum magnopere tument, et, faucibus inflammatis, deglutitio difficilis fit. Diarrhoea quoque infantibus ſaepe ante eruptionem, et ſalivae effuſio, aetate provectioribus, immanius ſaeviunt. Jam ſputum viſcidum difficile excreatur, et non raro manus pedeſque antea tumidi ex improviſo detument. Eſt quoque ubi facies non prorſus tumet, ſed pallet ab initio morbi; res peſſimi ominis.

Calore fere aucto, et dyſpnoea ſuffocationis periculum ſecum ferente, opprimitur aeger. In hac ſpecie liquor nigri aut nigreſcentis caloris, et varie malignus, e puſtulis effunditur, et ſanguis colliquatus ex puſtulis, aut vaſis cutaneis, defluit, et ſaepe odorem foetidum ſubito ſpirat. Unde facile videre eſt, cur diarrhoea ſanguinolenta et mictus cruentus ſeſe oſtendunt.

Delirium, tendinum ſubſultus, pulſus exiles, debiles, et abnormes, extremorum frigus fere ſub articulum mortis obſervantur. Stridor dentium, coma, et ſuppreſſa urina, plerumque praenunciant

ant mortem. Tunc, ex liquoribus effuſis, nigrae aut fuſcae formantur puſtulae. Has cruſtulas decedentes, pulchritudinis omiſſae indicia dira excipiunt aliae atque aliae, per multos dies, donec, eroſa cute, foediſque cicatricibus corrupta decidit larva, et aeger pulchritudine plerumque mulctatus emergit.

Nunc nec color nec facies eadem. Jam reſorpta, et de novo circuitui commiſſa materies acris varioloſa, variis corporis partibus, non ſolum foeda ulcera, ſed et plures morbos chronicos, ſuo ex capite quoſque ſanandos, gignit.

Inde caecitatis, phthiſeos pulmonalis, dyſenteriae, diuturnae deſipientiae, fons. Ex alia parte autem, et feliciore eventu, tumores ſcrophuloſi, ophthalmia, paralyſis, et alii morbi a variolis amoventur, et optima temperies ſolidis conciliatur.

Puellulam octo annos natam teſtis oculatus ipſe novi, ſatis robuſtam, ut nobis viſa eſt, paralyſi ſubito correptam, ſequenti anno (ut memini) vim ſuam in eam exerens, a paralyſi ſanam praeſtitit variola. Sunt alia ſymptomata minus ſolita, quorum hiſtoriae, brevitatis ergo, non inhaerebimus.

DIAGNOSIS.

DIAGNOSIS.

Primo inſultu, eandem pene faciem prae ſe ferunt morbi fere omnes acuti. Eſt autem differentia quaedam inter variolam et omnes alios. Spurium genus eſt, quod incautis veris mentitur ; ſed quod vehementiam morbi illius nequaquam refert.

Hac ſpecie laborantes, die tertio ruptis veſiculis, omnino ſolita munia obire valent. Variolam ſaepe praenunciant convulſiones, veſpertinis horis magis feroces ; convulſiones aliae poſt occaſum Solis fere miteſcunt et leniuntur.

Praeterea, accedente morbo, pulſus dicuntur eſſe aequabiliter conſtantes, et molles ab initio, nec haec mollitudo (ut aiunt) deſinit, vel in convulſionibus ipſis : Quod, ſi adhuc dubium fuerit variola inſtat, necne, aegrum ſymptomatis levare conandum eſt, donec eruptio ſcrupulum eximat.

Si jam variolae epidemice graſſentur, et aeger doloribus vexetur, quales ſolent variolae eruptionem praecedere, et ſi inter variolis affectos verſatus eſt, et morbum valde horreſcat, tunc raro appropinquantis variolae judicium fallit.

Eryſipelas

Eryſipelas et rubeola confluentes variolas prima facie multum referunt; qui vero eruptionis periodos et diverſas hiſtorias accurate perpendit, nullo negotio hos morbos diſtinguet.

Rubeolas comitantur tuſſis et raucedo, et oculi dolentes lachrymas effundunt. Eryſipelas potius tumor et rubedo, quam eruptio, parvum ſpatium primo obducit; poſtea totam pene faciem occupat, partes, poſt paulo relinquens, quas primum obſiderat, in alias tranſit.

Morbillis laborantibus non multa febris eſt, et cito cruſtae decedunt. Ex toto patet, accedentis variolae, hoc eſt, primi ſtadii ſolius, diagnoſin incertam et obſcuram eſſe.

CAUSA MORBI.

Seminii cujuſdam corpore innati, et contagionis concurſum ad morbum producendum neceſſarium eſſe, veriſimile videtur.

Qui ſemel vere variola laboraverint, ut opinantur nonnulli in arte clariſſimi, ad ultimum vi-

tae ſtadium a morbo immunes vivunt, nimirum, quia deeſt cauſa prima diſponens. Et, e contrario, variola nulli afficiuntur, niſi contagione corporibus ſuis prius admota. Variolae contagio cauſa aeſtimanda eſt. Hic forte locus eſt obſervationum quarundam de natura contagii.

1. In corpus impetum, aeſtivo tempore maximum, vernali minorem, brumali minimum, facit venenum varioloſum.

Haec vis contagionis periodica, quatenus a tempeſtate aut conſtitutione aëris pendet, nonnunquam videtur variari; ſed hic aëris ſtatus eſt nobis ignotus.

Minime denegandum vero, variolam ſaepe unum ex familia obſidere, aliis praeteritis, et familiam unam alteramve invadere, viciniae parcentem; et inde ſporadica et epidemica variola audit.

Sporadica, ſi aëris conditio minus faveat, languet et brevi evaneſcit.

2. Febri epidemicae populariter graſſanti, ſeu haec nervoſa, putrida, vel catarrhalis ſit, contagio varioloſa ut plurimum ſe ſociare gaudet.

3. Haec contagio res ſubtiliſſima eſt; quamvis aëre circumvehitur, et in pulmones et ſtomachum recipitur,

recipitur, nullo tamen ſenſuum externorum detegitur.

4. Quod ſi contagioni cauſa morbi favet, tamen ſymptomata ejus multa a rebus aliis pendent.

Concitatiores animi affectus, ebrietas, exercitationes immodicae, et forſan plurima alia nobis ignota, multo ſaeviorem morbum reddunt. Hinc fit, ut in una familia, aut vico aut vicinia, variolas variae malignitatis, a peſſimo ad benigniſſimum genus, ſaepe ſpectemus.

Contagio eadem per inſitionem immiſſa, in diverſis corporibus effectus longe diverſos edit.

Ætate tenellis et junioribus amicior morbus, quoniam materiae varioloſae facilior exitus datur.

Foeminis quam viris variolam magis peperciſſe, quippe quia laxiores ſint, et earum pauciores e vivis rapuiſſe, firmiter Sydenhamo perſuaſum fuit. Ejus ſententiae adverſatur Percivallus, qui, ſubducto calculo, hunc morbum foeminis quam viris magis lethiferum invenit.

5. Calore augetur contagionis vis, cujus multa praebuit exempla, in praelectionibus ſuis, clarus Cullenus.

Frigoris et caloris ope, ſuae mirandae facultatis plures aut pauciores puſtulas dandi, laudem

et

et gloriam adepti ſunt Inſitores Suttonienſes.

Peſtis Smyrnam hieme navibus advecta, teſtante celeberrimo Mead, brevi ceſſavit.

Ex obſervatis Cleghornii clari ſenioris, clariſſime liquet, variolas aeſtate multo magis Minorcae incolis lethiferas fuiſſe.

In quibuſdam regionibus borealibus, non niſi poſt viceſimum annum redit variola.

Vel per variolas ipſas, vel per cutis exhalationem, vel per emunctoria naturalia, ut aliquibus placet, materies varioloſa corpore ejicitur. Et, ex his cum antea dictis rite comparatis, videre eſt, cur mites, vel feroces, vel medio modo ſe habeant variolae.

Omnes hae variolae ſpecies, quae numeroſiſſimae ſunt, quae nec proprie malignae nec benignae ſunt, nec omnino confluentes, nec diſtinctae, has omnes medias recte vocare videar. De fermento et aſſimulatione nihil dico.

PROGNOSIS.

PROGNOSIS.

Ex jamjam in hiſtoria obſervatis, de morbi hujuſce mutationibus inopinatis, nullam certam prognoſin, cui fides omnino habenda ſit, dari poſſe, ſatis patet.

In morbis, qui acuti audiunt, nil certe pronunciavit ipſe Hippocrates; ſunt tamen ſymptomata quaedam, quibus innititur haud leve judicium.

Si calor, ſitis, et dolores acuti multum intendantur, in vitae diſcrimen aegrum ducunt. Vomitus violentus, et convulſiones cito ab inſultu morbi atroces, ſunt mortis ſigna, quibus tuto plerumque fidendum eſt.

Si papulae citius ſolito erumpunt, praeſertim ſi numeroſae apparent, et multo magis ſi confluentes ſint, anceps eſt morbi exitus.

Si, poſt eruptionem, nec evaneſcit nec mitigatur febris, in maximo periculo verſatur aeger.

Si veſiculae, pro pure ichore, ſcatent; ſi facies puſtularum onere obſeſſa ſit, et eodem tempore reſpiratio difficilis, et interſtitia puſtularum

rum pallida evadunt, tunc fere aeger in praecipiti eſt.

Maculae numeroſae purpureae, et in nigrorem abeuntes, urina et dejectiones ſanguinolentae, inſignem humorum et univerſi corporis putredinem denotant, nullis fere remediis corrigendam.

Haemorrhagiam ex utero, ore, et naſo, cum frigore et robore fracto, cum tremore artuum, et ſubſultu tendinum, brevi excipit inevitabilis mors.

Si haec ſymptomata, aut eorum bona pars, praeſto ſunt, aeger cito ſe omnibus terrenis abdicaverit curis. E contrario, quando ſymptomata febris ſatis modica ſunt, quando calore et anxietate non multum opprimitur aeger, quando in infantibus antecedunt convulſiones, et ipſa eruptio diſtincta, et puſtulae paucae, praeſertim in facie, ſeſe oſtendunt, quando eruptio non apparet ante finem tertii aut initium quarti diei, aeger in bona ſpe eſt.

Symptomata febris eruptione decedente remiſſa, puſtulae exſurgentes, et ſatis bono pure impletae, interſtitiaque puſtularum rubri coloris, omine fauſto proficiſcuntur.

Diarrhoea et ſalivae fluxus modici evadentes, manuum pedumque tumores ordine procedentes, ſunt ſigna optata. Somnus levis et appetitus redux timores abigunt.

DE

DE VARIOLARUM INSITIONE.

Hic mihi ſe offerunt,

I. Materia varioloſa.

II. Selectio eorum qui operationem hanc ſubire debent.

III. Anni tempeſtas qua optime fit.

IV. Praeparatio.

V. Variolae propagandae modus varii.

I. De materia varioloſa recte inquiritur, quanta et qualis ſit nobis utenda.

1. Ab hodiernis pene omnibus conceditur, inſitivas ſuum genus propagantis veneni indoli minime debere. Multi etenim, ex malignis inquinati, benignis ſunt affecti; et, e contrario, quidam ex benignis infécti, malignis perierunt.

Prudentis erit, ne infectio incuſetur, materiam a ſanguine minime captare, dum febris typus adhuc ignotus vetat aut naturam aut vehementiam ejus praevidere.

Lues venerea, et alii morbi, raro aut nunquam cum variolis inſtillantur.

At, ne vaſis ſanguineis vulneratis periculum augeatur, his intactis manentibus, pus e papulis abſtrahendum eſt; et, ſi fieri poteſt, a homine

quam

quam ſaniſſimo. Quamobrem pus ab infantibus aut junioribus deſumptum jure praeponitur.

Abunde pollet quamprimum concoquitur, et facultatem morbi diſſeminandi diu ſervabit. Nil referre videtur, qua corporis parte abſtractum ſit.

2. Inter morbi eventum, et materiae quantitatem intra corpus introductam, nulla prorſus ſubeſt connexio.

Quibuſdam materiae venenatae larga quantitas introducta eſt; aliis tam exigua ut trutinae examen reſpuerit; at utriſque idem morbus, eadem ſymptomata, idem eventus.

Quantitas modica praeponenda videtur, quae e vulnere haud facile elabitur, neque aegrum aut amicos variolae ſpe vana lactabit.

Infectio varioloſa lapſu temporis langueſcit et extinguitur. An virus diu ſervatum ſymptomata ſaeviora reddit, necne, ſub judice lis eſt.

II. Infantibus variolas inſtillandas nonnulli ſuadent, utpote quibus debile ſeminium, obliti eadem ratione eſſe debile corpus.

Multa quidem peritos inſitores vetant infantibus primis menſibus hunc morbum inducere. Ea enim aetate, os, variolis obſeſſum, (quod fieri poteſt), mammam matris qua ſola nutritur non bene

bene complectitur. Nares porro multum obſtruuntur, interdum clauduntur penitus, ita ut neque ſugere poſſit infans, nec niſi aperto ore ſpiritum trahere. Sunt quoque qui opinantur, motus vitales infantibus languidos eſſe, et vim cordis et arteriarum materiae venenatae expellendae imparem.

Praeterea, exercitationis beneficio magna ex parte innocui carent, neque ſic, prout res poſtulaverint, perſpiratio in iis promoveri poteſt. Irritata eorum viſcera, acida acrimonia, haud parum moleſtiae teneris corporibus faſceſſunt, et diarrhoeam faciunt, quae non raro in dyſenteriam lethalem mutatur. Quin et ex dentitione magna periculi cauſa infantibus impendet.

Dentibus primo in lucem erumpentibus, ſaepiſſime convelluntur.

Inflammatio, inquies, et dolores comitantur. Tunc, precibus ſurdi, reſpuunt infantes medicamentum quodcunque palatum offendit.

Primis menſibus, pauci inficiuntur, et vel arte variolas iis tunc temporis inducere opus perdifficile eſt.

Duodecim infantibus, poſt partum quindecim diebus, inſtillatae ſunt variolae, teſtante clariſſ. Monroio ſeniore, ne unus eorum inquinatus fuit.

Paucos ante tertium menſem variolis extinctos invenit clarus Percivallus, hoc conſilio tabulas mortuorum ſedulo perſcrutatus.

A tertio menſe vero, ad alterum aetatis annum, plurimos hoc mordo occubuiſſe detexit. Tunc nimirum corpus tenerum, et vis vitae parum firma. Partes externae magis cohaerent, cuticula a cute difficile ſeparatur, et muſculis ſubjacentibus arcte connectitur.

Non multo poſt, in ſanis ſaltem, facilius ſupra muſculos movetur cutis. Veneno varioloſo facilior exitus, et ad id expellendum, vis cordis et arteriarum multo major.

A ſecundo ad undecimum annum, videtur intervallum inſitioni maxime opportunum. Nunc corpus libere perſpirat, nec adhuc riget; levi ſtimulo non facile irritantur viſcera, nec obſtructionibus obnoxia ſunt. Conſilio et blanditiis ducitur puer, ut faciat aut ferat quae ad ſanitatem conferunt.

Puellae ea aetate qua primum menſes erumpere ſolent, aut quae chloroſi laborant, peſſimo conſilio huic artificio ſubjiciuntur. Gravidae haudquaquam inſitioni opportunae.

Variolae ſenes raro aggrediuntur. Eorum multos, vel in matris utero morbum paſſos, vel eum

eum tam levem impetum in eos fuiſſe, ut ſenſibus ſe ſubtraheret, haud abſimile videtur. Nunc rigent fibrae, motuſque vitales languent. Hodie vero aetatis multo minus quam olim habetur ratio.

In India Occidentali, omnibus vitae ſtadiis, a primis diebus ad annum ſeptuageſimum, morbum inſtillant, et eventu optato.

Multas reddit rationes celeberrimus Dimſdale, quare ante annum ſecundum periculoſa ſit inſitio; ſed his addit, nullam ſibi cauſam viſam eſſe quare infantes ſani cujuſcunque aetatis ab inſiione amoveantur, et multos homines annos ſepuaginta natos morbum impune ſuſtinuiſſe, obſervat.

Quod ad ſalutem variolas ſubituri ſpectat, rimi inſitores multo magis anxie, quam recenores, inſpiciebant; morbis cutis, ſcrophula, iſceribus obſtructis, &c. laborantes ab inſitione rcebant.

A talibus variolas inſitivas impune ferri, diluide manifeſtat praxis hodierna. Et, quod miım eſt, talem antipathiam ſive diſſenſum inter tas et morbos nonnullos, praeſertim intermittens, obtinere, ut, variolis accedentibus, vel omnino vaneſcerent, vel ſilerent paroxyſmi.

Epileptici

Epileptici ſalivatione et lue venerea exhauſti, cachectici, ſtrumis affecti, paralytici, &c. hunc morbum impune tulerunt. Minime denegandum vero, juniores et ſanos magis inſitioni opportunos videri.

III. Vere et autumno, alias anni tempeſtates minus idoneas exiſtimantes, opus perficiebant inſitores primi. Tunc invaluit opinio, humores detentos conſtrictione cutis hieme exitum non habere, et eoſdem in aeſtate in putredinem ruere.

Hinc diatheſin phlogiſticam unius tempeſtatis, et putredinem alterius, caute vitabant. Revera, omnibus anni tempeſtatibus ſua ſunt commoda et incommoda. Hiems perſpirationem impedit; at infectioni et putredini fortiter obſtat. Ver, etſi cutis eruptionibus obnoxium, tamen dat cutem mollem, et exhalationem per cutem copioſiorem; jam reviviſcente natura novum adipiſcuntur vigorem homines. Æſtas, ſi calorem auget, ſolida tamen laxiora praebet.

Dum centeſimus quiſque tantum Carolinae ex inſitiis occubuit, quintus quiſque ex naturalibus fatis conceſſit. Si autumnus bilis exceſſui opportunus ſit, fructus gratiſſimos acidos et aceſcentes ſuggerit; ſic provida natura morbis autumni remedia

remedia parat. ‘ Nullis hominum cogentibus ipſae ſponte ſua veniunt.’

Morbo aliquo populariter graſſante, variolae minime inſerendae, ne eidem ſeſe jungant, vel pejoris forte morbi formam induant.

Ver et autumnus a claro Schultz praeponuntur, etſi fatetur, ſe Doctorem Archer obſervaſſe, omnibus anni tempeſtatibus, nullo eventus diſcrimine inoculantem.

Dimſdale quoque inſitionem omni anni tempeſtate ſatis tutam opinatur, ſi modo aegri recte regantur.

IV. Regimen frigidum a Rhaze et Sydenhamo, et optimis qui de variolis ſcripſerunt auctoribus, in morbo naturali laudatum, bonae praeparationis haud exigua pars eſt. Nunc, plethoricis praeſertim, lautus vel multus cibus et potus valens caute vitandi. Nutrices, quae infantes arte inficiendos alunt, iiſdem regulis morem gerere oportet.

Infantum alvi, morboſa colluvie ſi qua aderit, caute purgentur. Inteſtina eorum ut plurimum vermibus hoſpitium praebent, qui catharticis idoneis facile expelluntur. Æthiops mineralis, aut mercurius dulcis, ſi parvis doſibus propinentur, huic ſcopo optime inſervient. Pulvis ſtanni, et pulvis rhei, multum laudantur.

Secretiones,

Secretiones, et prae omnibus perſpiratio, emeticis optime promoventur. Hinc etiam bilis fluxus, quae maximi momenti eſt, copioſior fit.

Si plethora ſubfuerit, ſanguis mittendus. A ſalſamentis quoque, condimentiſque omnibus, et victu lautiore, et liquoribus generoſis, abſtineant. Frugibus, et lacte, et omni tenui materia, veſcantur neceſſe eſt. Nec ſinit tempus, nec occaſio poſtulat, ut ea omnia percurram quae ad varias dietae ſpecies pertinent.

Ab ea, quae aliis morbis acutis convenit, parum diſcrepat. Febrem auget exercitatio valida, et ideo ante inſitionem, per aliquot dies, caute prohibenda.

Fibrarum compage vegetiore inſtructis, forſan juſtis intervallis propinari debent mercuralia, quae diebus intercurrentibus ſale Glauberi et cathartico amaro expurgari poſſunt. Etſi mercurius variolae antidotum haudquaquam eſſe videtur; tamen, in corporibus validis ſaltem, ſubſidium ad faciliorem morbi decurſum a multis creditur.

Oculi cancrorum, tartarus emeticus, et ſulphur antimonii auratum, a quibuſdam eventu optato, jalappa et cremor tartari, mercurio miſta, et exitu felice, ab aliis praeſcribuntur.

Horum

Horum medicamentorum incipiat uſus paulo ante et ſtatim poſt inſitionem; forſan ſanis et robuſtis pauca medicamenta neceſſaria erunt.

Decedentibus menſibus (ſi ea aetate foemina eſt qua menſes fluunt) ſtatim inſeri debet venenum, ut, ante menſium reditum, curſum perficiat morbus.

Solidis laxatis, et ſanguini ſoluto, omnino incommodus mercurius videtur. Victus lautior, et potus valentior debilibus concedendi, quibus tonica forſan addi debent.

Regimen et medicamenta, cuique accommodata, judicio medicorum caute trutinanda.

V. Variolas inſerendi methodus variae excogitatae ſunt.

Inſitiones crucem imitantes inſitoribus quibuſdam factae ſunt.

Emptio variolarum diu Germanis familaris fuit. His ſucceſſit modus efficacior et ſimplicior, nempe inciſio alterutro brachio facta, ad deltoidis tendinis et brachiaei interni concurſum, ubi fontanellae fieri ſolent. Inciſiones binis cruribus itidem factae, ut miaſmatis doſis ſatis magna inſtilletur; ſed has foeda ulcera ſaepe ſequebantur, quae curationem difficillime admiſerunt.

Praeterea, ſi veneni quantitas quam minima ſufficiat, cui bono dolor excitatur?

Apud

Apud Sinenſes mos erat, per nares inficere, quo modus periculoſior extat nullus. Nonnulli, ut inciſionis formidinem tollant, veſicantium ope morbum impertierunt.

Annis abhinc non multis, medentes noſtri filum contagione imbutum, per cuticulam acu apertam, pertrahebant, quam, ut methodum magis elegantem, et minorem dolorem facientem, tunc temporis aeſtimabant. Quandocunque vero filis utimur, bene ſiccentur caute proſpiciendum eſt; quoniam ex filis pure varioloſo imbutis, et madidis et putridis factis, multa mala oriuntur.

Scalpellum pure recente imbutum, et inciſione leviſſima ſub cuticulam inductum, et ibi deterſum, tanquam methodum contagionem optime diſſeminandi, adhibent uſitatius inſitores hodierni.

Vaſa minima ſub cuticulam jacentia ſola dividuntur. Ita initia hujus inventi praeclari illiteratis debentur; at operandi modus ab hodiernis multum provectus. Non eſt quod aliquod de inſitionis commodis addam; curſus enim ejus eſt plerumque brevis et tutus, et vultus ſtat intemeratus honos. Scopo ſatisfacturus, pro inſtituti ratione, reſtat ut ad medelam jam progrediar.

METHODUS

METHODUS MEDENDI.

Quoniam variolae naturales benignae commu-
ıes inſitivas referunt; et quoniam inſitivae ſaevio-
es malignis haud abſimiles ſunt, eadem erit u-
·iuſque methodus medendi.

In febre quae variolam comitatur, non ſecus
c in aliis, vel a nimia cordis arteriarumque ac-
one, vel a debilitate, vel a putridà humorum
ɔrruptione, varium periculum metuendum eſt;
: his igitur remedia varia adhiberi oportet.

Eſt praeterea in hoc morbo opus non levis
omenti dolores a veneno varioloſo, cutem ulce-
.nte, ſopire.

I. In ſpecie benigniſſima aeger (ſi eum ae-
·um vocare fas ſit) a liquoribus generoſis, niſi
.ultum dilutis, a cibo animali lautiore aut ni-
io, conſuetudinis ratione prudenter habita, ab-
nere debet, et ſic regimini antiphlogiſtico at-
ntus, ope medica parum egebit, cum natura ſibi
fficiat ipſa.

.Attamen a medicis in conſilium vocatis longe
ſit minima ſymptomata negligere, quoniam, in

ipſo ſalutis portu, mortem inferre queant, et aliquando ſua lenitate inſidioſa fiunt.

II. Febris primariae ſymptomata levare quam primum conandum eſt, et ad eruptionem ſemper proſpiciendum.

III. Calor auctus, pulſus pleni, validi, et frequentes, capitis dolor, ſecundum aegri aetatem et temperamentum, ipſorumque ſymptomatum vehementiam, ſanguinis detractionem poſtulant. Et haec vel generalis vel topica fieri poteſt. Ad inflammationem amovendam, cutis tenſionem et ſpaſmum reſolvendum, et eruptionem promovendam, nullo remedio laboranti naturae promptius ſuccurritur.

IV. Emeticorum, et prae omnibus tartari emetici, magnae laudes.

His, praecordia, anguſtia et oppreſſione quae a congeſtionibus oriuntur, optime levantur. In partes corporis externas praeſertim, aequabiliter propellunt emetica, partium internarum inſigni levamine. Spaſmum vaſorum cutis in ſuperficie reſolvunt, ita ut, profluente ſudore, materiae venenatae exitus praebeatur.

Eodem tempore praecordiorum dolores ſopiuntur, et alvus ducitur, praeſertim ſi tartarus emeticus parvis doſibus propinetur.

V.

V. Propter alvi duritiam remediis laxantibus ɔpus eſt, quibus alvus leniter ducatur, et quicquid morboſi in primis viis fuerit expurgetur.

Ex decocto tamarindorum cum ſenna, ſalibus :atharticis et his cognatis, parantur talia. Pur-;antia blanda ſola, et tempeſtive propinanda, ne 'uneſtum alvi profluvium excitetur.

Salis Epſomenſis uncia diverſis hauſtibus de die bſumpta, ad dejectiones expediendas et tormina edanda multum confert.

VI. Ex balneo calido pedibus applicato, mulum boni reportat aeger. Nec ratio obſcura ; uoniam humorum, ad has partes ducendorum iagna vi pollet, parteſque ipſas ad materiam veenatam facilius transfundendas aptiores reddit.

Morbo maligno, ubi facies variolis magis oneıtur, pedilivium aegrum cephalalgia levat ; foran balneum calidum, toti corpori applicatum, iorbum mitiorem reddet.

Ad ariditatem cutis et tenſionem quibus ſtiatur inflammatio aut amovendam aut minuenam, et ſanguinem diluendum, forte aliquid proeſt balneum. Frequenti fotu ventriculi dolor iultum ſopitur, et quies et ſomnus multum deſierati ex hoc remedio ut plurimum ſequuntur.

VII. Nunc hauſtus refrigerantes, potiſſimum a-

ceſ-

ceſcentes, quorum ubique copia datur, ad ſedandam ingentem ſitim, aegri vehementer appetunt.

Ex acido vegetabili, ſive per fermentationem, ſive ex fructibus acidis et dulcibus comparato, ut et acido minerali, interdum ſatis commode confici poſſunt. Spiritus nitri, ſyrupo violarum nuptus et multum dilutus, anginam ex variolis ortam saepe ſuperavit; et ſi quibuſdam celeberrimis fides adhibenda ſit, multos ex orci faucibus eripuit. Nec mirum; nam urinam et materiae perſpirabilis exhalationem per cutem multum auget, caloremque temperat, et putredini obſtat.

Acidum vitriolicum largius dilutum, ſuccus limonum, &c. eidem ſcopo ſatis reſpondent. Lac ebutyratum, ſerum lactis, hydrogala, et cereviſia tenuis, prout aeger appetiverit, tuto neque fruſtra hauriuntur. Aquam ipſam frigidam libere epotam multi laudant, ſcilicet, qua vix datur ad diluendum, corporis calorem temperandumque efficacior hauſtus, aut aegrotanti ipſi gratior. Diluentia dicta aut ex aqua pura, aut ex rebus quorum pars maxima aqua eſt, clare conſtant. His corporum noſtrorum calor, et inde vis morbi ſeptica, multum minuitur. Inde pulſus minus frequens et plenus fit, et perſpiratio augetur.

VIII. Frigus non modo potionis frigidae, ſed et

aëris

aëris frigidi forma, corporibus noſtris admoveri poteſt.

Varioloſos foras evectos, et aêri puro et frigido expoſitos, inſigniter refectos vidi, qui in cubiculum reduces gratos et ſalubres iſtos effectos, brevi deletos, non abs re dolebant.

An fermenti poteſtatem, humores in ſuam naturam convertendi minuendo, an inflammationem ſedando, an vi morbi ſepticae, ut Alexipharmicon, obſtando, an quocunque alio modo effectus ſuos frigus edat, parum conſtat, neque multum refert.

In cubiculo ſpatioſo (et ſi poſſibile ſit) altius ſito, aegrum cubare, et aërem frigidum et ſuavem ſpirare oportet. Si ad corpus ſuſtinendum membra ſufficiant, aeger ſaepe foras ambulare debet, ut plurimum aëra purum et ſalubrem hauriat, qui non modo vitae pabulum maxime neceſſarium extat, ſed in multis morbis optimum remedium.

An gelu et nivi tuta ſit varioloſorum libera expoſitio, adhuc dubito. Hoc ſaltem patet, frigus intenſum multos ſuſtinuiſſe magno commodo, quod ſanos ad mortis januas perduxiſſet.

Effluvia putrida copioſe diffluentia diſſipat aër, et diatheſi phlogiſticae fortiter obſtat.

Gradum

Gradum ultimum frigoris, cui variolas ſuſtinens tute exponi poteſt, medicorum nemo, quoad ſcio, adhuc accurate definivit.

Regiminis antiphlogiſtici ad ſummum evecti tuſſim pediſſequam experti ſunt nonnulli, cujus aeſtas et dieta lactea fuere remedia.

IX. Omnia corpore excreta quamprimum amovenda ſunt, nec cubiculo, quo paulo ante aliquis eodem laboraverit morbo, detinendus aeger.

Cubiculi feneſtrae, et oſtia ſaepe, praeſertim mane et veſpere, aperienda; quam pauciſſimis etiam ex familiaribus aditus in cubiculum aegri concedatur, et ipſe a colloquio, quantum fieri poteſt, abſtineat.

Inſolita ſtragula nulla imponantur, lintea veſte tegatur varioloſus, quae quotidie, vel ſaepius, ſi facultas fuerit, mutari debet; morbo maligno pavimentum et ſtragula aceto conſpergantur.

X. Alvi aſtrictae incommodum frequentibus lotionibus facile amovetur.

Regiminis antiphlogiſtici fautores primi, eruptioni optime conſulentes, ut ipſis viſum eſt, hoc remedium prohibebant. Alvi autem duritie morbum ingraveſcere, et puſtularum eruptionem, diarrhoea ſubſtante, minime impediri, ſuadent et ratio et experientia.

In convulſionibus quoque multum valent clyſmata, praeſertim ſi opium ſimul per os datum fuerit.

XI. Ex mercurio et antimonio, vel ſingulis, vel ſimul junctis, vel denique cum aliis medicamentis mixtis, multi, ut fertur, aegri haud parum fructus perceperunt. Sed vana prorſus ſpe quidam, neque ſane parvi nominis, auctores, (inter quos Boerhaavius ipſe primus recenſendus eſt), ſemet lactabant, antidotum contra variolas, ex iis medicamentis quandoque comparatum iri, quo diſpoſitio ad hunc morbum, qualiſcunque demum fuerit, penitus corrigeretur.

Regimen antiphlogiſticum, et mercurii uſus, quicquid ex theoria vana nonnulli garriunt, recte conjunguntur; raro enim talis conjunctio nocet; et, ſi forte aliquid mali a mercurio oriatur, veluti tuſſicula, aut inflammatio levis faucium, iſtiuſmodi incommoda brevi evaneſcunt. De uſu autem mercurii, aliorumque quae tantum jactantur medicamentorum, eorumque quantitatibus, et tempore, et intervallis adhibendi, medicum in ſingulis exemplis a temperamento et ſtatu aegri judicare oportet: Fieri enim non poteſt, ut idem omnibus conveniat remedium. Talis eſt, febre durante, validos recte tractandi modus.

At

At debilibus non raro inſeruntur variolae; et naturales tales ſaepe adoriuntur. His mercurius potius eſſet noxae, et vel validiſſimis, quorum ſub primum morbi impetum, vires fractae fuerint. Quae vim vitae ſuſtentant in hoc ſtadio remedio ſunt. Variolae vel initio, febre nervoſa aliquando ſtipantur, quae paulo poſt formam putridam induit. Tunc mercurius aut aegrum omnino e vivis raperet, aut ſymptomatis diris eum ſubjiceret.

Phthiſin pulmonalem ex catharticis fortibus ortam, notavit clarus Baker. Se quoque certiorem de aliis exemplis factum fuiſſe memorat, ubi dirae ex tali methodo medendi (potius necandi) ortae ſunt ſequelae.

XII. Proximum medendi conſilium eſt vim vitae, ſeu vires aegri, alere et ſuſtinere.

Inter cardiaca eminet vinum. Magna urgente debilitate poſt aliquot dies, in auxilium vocanda ſunt veſicatoria; at minime primis diebus morbi, niſi ſymptomata ſaeviora ea requirunt.

Veſicatoria in omni ſpecie, et variolarum ſtadio (prius ſanguine miſſo) ſe adhibuiſſe teſtatur Cloſſius; at ejus methodum pauci ſunt ſecuti.

XIII. Eruptione finita, quae ſecundo morbi ſtadio fit, papulae rariores et ſymptomata febris primariae

primariae inſigniter levata, vix ulla medicamenta poſtulant.

Regimen antiphlogiſticum et aëris frigidi uſus modicus, ne nunc negligenda. E contrario, ſymptomatis inflammatoriis adhuc vigentibus, puſtulis numeroſis et confluentibus, eodem modo quo primo ſtadio, ſecundo etiam tractandi ſunt aegri.

XIV. Fotu et balneo tepido cruribus, vel univerſo corpori applicato, praeſertim in robuſtis, nil majus confert.

Alvi aſtrictioni clyſteribus occurrendum. Pulſus validi, duri, et frequentes, cutis dura et arida, ſanguinis detractionem poſtulant.

XV. Sanguis vero parca manu educendus, quoniam ubicunque febris primariae ſymptomata eruptione non aut evaneſcunt, aut multum miteſcunt, pediſſequam plerumque ſe praebet debilitas immedicabilis. Mercurius, nunc caute, ſi omnino propinandus.

Purgantia leniora, et emetica, ut in primo ſtadio, libere adhibenda; aër quoque frigidus in auxilium vocandus. Munditiae, quantum fieri poteſt, colantur; mutentur ſaepe corporis et lecti ſtragula et lintea. Aër purus in cubiculum admittatur, et aeger ipſe, ſi vires ſinant, jovi pleno frigidoque exponatur.

Aër vapores venenatos diſſipabit, aegrum anhelantem ſuaviter reficiet, cutem aridam refrigerabit, et viribus, nobis forſan nondum notis, veneni varioloſi vires franget.

XVI. Si die quinto dolor, vigiliae, inquies magnopere urgent, opium, dulce lenimen doloris, aegro propinandum, et inde ad quietem componetur. Ubi vires reficiendae ſunt, diarrhoea compeſcenda, puſtulae collapſae erigendae iterum, ob omnibus conceſſum eſt, opium libere adhibendum.

Poſt plethoram et diſpoſitionem ad inflammationem ſublatas, et vaſa laxata, non modo pulchros edit effectus opium, ſed mira operatur.

Venenum varioloſum intus oberrans, ad ſuperficiem propellit, neque in convulſionibus celebrius extat remedium: Quoniam vero ſecretiones fere omnes, et excretiones praeſertim alvi reprimit, tanta imprimis copia adhibitum, quanta hic opus eſt, ſuis incommodis in hoc morbo non carebit; et igitur clyſteribus ex aqua tepida, ex aqua cum lacte et ſaccharo et ſale Glauberi, opus erit ad ducendam alvum.

XVII. At alia longe morbi facies ſe non raro oſtendit. Puſtulae nec bono pure implentur, nec in juſtam molem gradatim exſurgunt.

Sed,

Sed, pro puſtulis, veſiculae parvae, planae, et confluentes, liquore ſeroſo et ichore impletae, cutem occupant. Sanguis diſſolutus non raro cum ipſa urina defluit, vel ſub cute effunditur, vel in variolas ipſas tranſit.

Quando faciei, pedum, et manuum tumores non ſe mutuo excipiunt, et eruptio ſubito repellitur, tunc metaſtaſis lethalis materiae venenatae, ad organa nobiliora, quam ad cutem natura propellere ſolet, magnopere metuenda.

Salivae ſuppreſſus fluxus emeticis non raro reſtituitur.

Partibus extremis nonnulli ſuadent veſicatoria ab initio morbi imponi, quo humores naturales earum partium ſuo ordine certius promoveantur.

Emetica quoque, tum ventriculum evacuando, tum ſalivae fluxum reſtituendo, tum ſudorem promovendo, ſaepe profunt.

Cathartica quoque, et diuretica, alvum et urinam movendo, multum proficiunt.

XVIII. Acidis in hoc morbo nullum praeſtantius invenitur remedium. In putredine coercenda, et inflammatione domanda, merito maximas ſibi vindicavit laudes acidum vitriolicum.

XXI. In confluentibus et malignis, ad corticem Peruvianum, (hoc Dei mortalibus aegris inſigne donum),

donum), veluti ad ſacram anchoram confugiunt medici.

Quomodo cortex, an ſuppurationem expediendo, ſuos ſalutiferos edat effectus, non bene conſtat. Sunt qui opinantur, tonum vaſorum reſtituendo, et inde gangraenae periculum ſummovendo, corticem operari.

Hinc, tono vaſorum nimio exiſtente, ut in diſcreta variola ſaepe accidit, cortex nocere poteſt.

In ſanguine ſoluto et putreſcente, et ubi gangraenae periculum eſt, nil cortice praeſtantius extat.

A varioloſo adulto integra uncia, viginti quatuor horarum ſpatio, devorata eſt, et cum ſucceſſu optimo.

Continuari debet cortex, in talibus exemplis, donec putrida corruptio penitus ſublata fuerit.

XX. Cum cortice, vinum libere ſumi debet. Obſervatur enim, ſaepius vinum febricitanti, et multum debilitato conceſſum, non ſolum vires mirum in modum reficere, ſed pulſuum frequentiam brevi temperare, nimirum, quae ſaepe debili cordis arteriarumque actione pendeat, ſic contractionis debilitatem ſuae actionis frequentia compenſare, conantium.

XXI.

XXI. Camphora acidis ſociata a multis concele-
bratur. Vim nervoſam excitare, putredinem co-
ercere, et venenum varioloſum ad cutem depel-
lere, a multis creditur. Suppurantibus puſtulis,
cutis dolentiſſima et vigiliae continuae anodyna
poſtulant. At cum cautelis (XVI.) memoratis o-
piata adhibenda.

Alvi aſtrictio et emeticis et lotionibus amo-
venda eſt.

XXII. Veſicantia, principium vitale in debilibus
timulando, et per ulcerata loca pravos humo-
es evacuando, mira praeſtare dicuntur.

Medicorum multi veſicantia brachiis et cruri-
us imponi jubent, etiam ab initio morbi, quo
ielius corpus, pravorum humorum onere libera-
um, ad morbum debellandum valeat.

Humores qui veſicantibus varioloſorum ejici-
ntur pravae indolis ex eo videntur, quod co-
oſius fluunt, et eorum ulcera multo difficilius
urationem admittunt, quam in aliis morbis.

Veſicantibus vel inter ſcapulas, ſi pulmones
ficiuntur, vel parti cuicunque ubi neceſſa-
n videntur, rite admotis, Diarrhoea et hu-
ores glandularum, ſub finem morbi, ſaepe
grum infeſtantes, et plurima alia dira ſymp-
tomata,

tomata, aut multum mitigantur, aut, ut quibuſdam placet, omnino praeveniuntur. Veſicatoria, ad externas partes humores alliciendo, auxilium valde neceſſarium nonnunquam tuliſſe, nullus dubito.

XXIII. Oxymel aqua tepida dilutum per os et nares injiciunt quidam medici, magno aegrorum levamine et ſolatio.

XXIV. Ad ultimum morbi ſtadium, quod eſt febris ſecundariae, nunc perventum eſt. An ex pure in ſanguinem redeunte, an ex materiae venenatae ſeparatione imperfecta, an ex viſcerum abdominalium et tubi alimentarii putrida colluvie accenditur febris ſecundaria, emetica certe haud parum pollicentur auxilii. Prius autem aliquam haec adhibeantur, ſanguinem mittere aliquando convenit, ne debilitas et putredo cito ſuperveniant periculum eſt; et igitur ſanguis caute mittendus, ne vires naturae nimis frangantur.

Regimen antiphlogiſticum ſupra relatum continuandum eſt, vel, ſi neglectum aliquo tempore fuerit, integrandum.

In febre ſecundaria, putrida, et maligna, aër frigidus, acida, et cortex, et vinum, caeteris medicamentis palmam praeripiunt.

XXV.

XXV. Ex balneo tepido foliorum et florum chamaemeli parato, butyri lactis quantitate debi-ta permiſto, effectus feliciſſimos obſervavit clarus Percivallus. Hinc ſordibus purgatur cutis, pu-ſtulae emolliuntur, et foraminibus cutis laxatis reficitur aeger.

XXVI. Si quando actio devorandi, inflamma-tis faucibus, aut ſalivæ admodum viſcidae ſecretio quodammodo impeditur, oportet os ſedulo obſter-gere liquoribus emollientibus; neque alienum eſt, veſicantia faucibus externis admovere.

A morbis malignis, pertinacibus, et longe per-ſtantibus, ope variolarum liberati ſunt multi.

At, e contrario, eventu infeliciore haud raro con-valeſcentes a variolis, plurimi morbi invadunt. De his inſtituti ratio vetat tractare.

Fauces exulceratae aqua tepida cum lacte la-vandae; et, ne puſtularum pruritu provocatus cu-tem evellat aeger, omnino cavendum eſt.

Purgantia leniora bis terve poſt morbi deceſ-ſum repeti, et convaleſcentes ad cibum lautiorem, liquores generoſos paulatim redire, omnino ne-ceſſe eſt. Si poſt morbum valde debiles relin-quuntur, dieta primo lactea, deinde, ut vires fe-rent, et res poſtulant, nonnihil lautior; et aër pu-rus

rus et ſerenus, et occupationes jucundae, et cortex Peruvianus interdum, et coelum mitius, et itinera, et navigationes, optima videntur remedia.

FINIS.